

82/89. 09

46166

N 39 CRISTU S. NEGOESCU
LICENȚIAT ÎN LITERE, PROFESOR

351/V

FABULE ȘI FABULIȘTI

ISTORICUL GENULUI ȘI LITERATURA LUI

Institutul Pedagogic de 3 ani Buc.
BIBLIOTECA

EDIȚIA III-a

L.049.936

BUCUREȘTI

„Minerva“ Institut de arte
grafice și editură
6, Strada Regală, 6
1905

Institutul Pedagogic de 3 ani
BUCUREȘTI
Nr. inv. 91102
BIBLIOTECA

1804

BUCUREȘTI

TA. 31857

Biblioteca Centrală Universitară	
Cela	31857 sublit
Inventar	506703

31857 sublit
de la n-nt editie

1959
6561

B.C.U. Bucuresti

C506703

I. DEFINIȚIUNEA FABULEI

«Toate lucrurile, dacă se încep a se spune din începutul său, mai lesne se înțeleg,» zice înțeleptul cronicar Miron Costin, la începutul *Cărții* sale ¹⁾.

Incercând deci, a trata despre fabulă datori suntem ca, urmând sfatul bătrânilor, să începem prin a arăta «ce este fabula».

Definițiunea fabulei întâmpină însă dificultăți, pe care nu le află cineva, poate, la nici un alt gen literar; aceasta din cauza fazelor diferite, prin care a trecut înțelesul acestui cuvânt, în istoria culturii omenirii.

Etimologicește vorbind, *fabula* — ca derivând de la latinescul *fabula*, vorbire, din radicalul *fari*, a vorbi, sens ce derivă din grecescul *φῶ* ce însuși se poate raporta la radicalul sanscrit *bhâ* (phâ) a striga, a vorbi, a zice — corespunde eliniescului *μῦθος, λόγος* și însemnează orice zicere, ori-

¹⁾ Cartea pentru descălecatul de 'ntâiu al Țării Moldovei și neamului Moldovenesc de Miron Costin, carele au fost Logofăt mare în Moldova, ed. II, M. Cogălniceanu, 1873, București.

ce vorbire. Primul cuvânt, ce omul va fi articulat, a putut fi o fabulă: «pentru că mithu sau fabulă va să zică vorbă, cuvânt, narrațiō; a fabula va să zică a sta la vorbă, a narra¹⁾».

Dacă însă acest sens nu se dă, și poate nu se va fi dat nici o dată fabulei, este totuși sigur că a fost un timp, în care fabula însemna orice *poveste*. Toate narațiunile Mitologiei grece și romane, fie fabuloase ori istorice, teologice ori poetice, erau de coprinsul fabulei, care se confunda cu Mitologia²⁾.

Din această cauză, fiindcă cei vechi luau subiectele operilor lor mai mult din Mitologie, prin fabulă se înțelegea subiectul prescurt al oricărei compuneri poetice, fie aceea o poemă epică, o tragedie, etc.

În același timp însă, pe lângă fabula aceasta, atât de generală (care coprindea în sine toate genurile de fabule: filosofice, alegorice, istorice, morale și mixte), se distingea deja un fel de narațiune fabuloasă, care ținea de fabula morală și se numia *apolog* de la gr. ἀπό-λόγος discurs deglizat. Apologul era istorisirea unei fapte alegorice, atribuită în genere animalelor, cu scop de a ajunge indirect la o concluzie morală și instructivă.

¹⁾ I. Heliade Rădulescu, în cercetarea sa asupra Fabulei (vezi «Satirile și fabulele», pag. 215).

²⁾ Vezi «Dictionnaire de la Fable» par Noël 1835, Paris, t. I. pag. 583 și — Bouillet, pag. 644.

Astfel fabula era orice ficțiune, care dă un corp cugetării și forme sensibile obiectelor nemateriale; iar apologul era o fabulă caracterizată mai mult prin scopul de a corige moravurile oamenilor, prin *pilde* luate din viața animalelor; precum sunt pildele, avertismentele, *αἰνότητες* lui Esiod adresate regilor, ale lui Archiloc contra lui Lycamb și în genere toate fabulele numite de greci libiene, cipriene, etc. ¹⁾.

În acest chip se deosebi fabula primitivă în două: «*Fabula*, zice d. Tissot, după cum s'ar putea proba prin sute de exemplare luate din diversele mitologii, poate să nu fie decât o plăcută închipuire, o minciună absurdă sau un tablou contagios; *apologul*, fie vesel, fie serios, se razimă totdeauna pe bunul simț și nu poate vătăma vreodată nici ochii, nici spiritul, nici inima.»

Cu timpul fabula, trebuind să expue mai mult un adevăr decât o simplă ficțiune, se apropie din ce în ce mai mult de apolog, până ce confundându-se cu acesta, ajunse să aibă un înțeles mai restrâns chiar decât al apologului ²⁾.

În acest sens o poveste se numește fabulă ori apolog, numai după forma sub care se prezintă.

¹⁾ Vezi An. Soc. Ac. R. t. III, 1870, p. 95.

²⁾ Vezi I. Heliade R., op. cit. și Bouillet în Dict. său, art. fable, p. 644 și 80.

Din această împrejurare, a îndoitei însemnări sub care s'a luat fabula, în diferiții timpi, vine și deosebirea definițiilor date de autori și dificultatea de a găsi o definițiune precisă, generală a acestui gen literar.

Cel d'întâiu care a încercat să definească fabula a fost retorul *Aphthonius* din Antiochia în Siria (pe la 350 d. Chr.); el zice: «Fabula este o vorbire plăzmută, destinată a arăta un adevăr prin diferite chipuri 1).»

Această definițiune este însă cu totul imperfectă, deși deosibește lămurit fabula «destinată a arăta un adevăr» de fabula-poveste. Și Heliade pare că a înțeles tot astfel fabula, când zice că «această scriere, de și ad litteram e un neadevăr (apologul), cată însă să coprinză un adevăr oarecare sau moral, sau politic sau social» (pag. 230, op. cit.); ceea ce ar fi a face din fabula narativă o fabulă descriptivă, pe când fabula trebuie să fie mai întâi de toate instructivă, morală.

Fedru (în prologul cărței prime) arată că scopul fabulelor sale este dublu: de a amusa și de a instrui:

Duplex libelli dos est: Quod risum movet.
Et quod prudenti vitam consilio monet 2).

Prin aceste cuvinte se face deja un pas înainte,

1) Vezi «Literatura populară română» de dr. M. Gaster, 1883 București. Pag. 181.

2) *Fædri fabularum libri quinque*, ed. *E. Tubœri*, 1873, Paris.

de la definiția lui Aphantonius, determinându-se de aproape scopul adevărului coprins în fabulă: instrucțiunea și petrecerea.

La Fontaine încă pare a se învoi cu această definițiune, când 'și recomandă fabulele sale (A Monseigneur le Dauphin) ca procurând, pe lângă «reflecțiuni serioase» și «l'amusement et les jeux». (Epître dédicatoire).

Acest înalt spîrit al secolului lui Ludovic XIV, este și mai lămurit în aceste versuri (din «Le pâtre et le lion»¹):

Les fables ne sont pas ce qu'elles semblent être ;
Le plus simple animal nous y tient lieu de maître.
Une morale nue apporte de l'ennui :
Le conte fait passer le précepte avec lui.
En ces sortes de feinte il faut *instruire* et *plaire* ;
Et conter pour conter me semble peu d'affaire.

Din aceste versuri se poate vedea că, *La Fontaine* deja nu mai face nici o deosebire între fabulă și apolog, pe cari el le confundă una într'alta ; că, pe lângă ficțiune, el cere și morala cu scopul de a instrui și place ; face în fine deosebire între povestea, care «narează, numai ca să nareze» și între fabula cu o misiune mai înaltă.

Următorii lui *La Fontaine*, atît la Francezi cît și la alte popoare, au continuat a înțelege mai

¹) Fables de J. de La Fontaine, ed. E. Gêruzez, Paris 1867, pag. 122.

toți ca și dânsul, atât fabula în sine, cât și scopul și mijloacele sale. Unii, ca Lamotte, s'au încercat să definească mai clar zicând: «La fable est une instruction déguisée sous l'allégorie d'une action» ceea ce, dacă La Fontaine n'a zis-o, dar rezultă din toate fabulele sale.

Fabuliștii români încă nu fac excepțiune de la această regulă generală: Țichindeal întitulează opera sa «Filosofice și politice prin *Fabule învățături morale*; G. Asaki, pe a sa «*Fabule versuite sau poezii alegorice*»; A. Pann «*Fabule versificate*», iar ceilalți ca G. Săulescu, Donici, Alexandrescu numai «Fabule», în care se văd «adevăruri în vesminte, împrumutate la minte» (Donici), ori «învățătură prin rostiri de adevăruri ascunse în cimilitură» (Asaki).

Din toate aceste definițiuni se poate deja deosebi cele două elemente constitutive ale fabulei, oricari ar fi termenii prin care se exprim: un element *real*, adevărul cu scop de a instrui și altul *fictiv*, alegoria, povestea cu scop de a plăcea.

În același timp însă «instrucțiunea» fabulei, astfel înțeleasă, se apropie, iarăși la mai toți fabuliștii despre cari vorbim, de tipul acelor *povești* asupra vieții practice, caracterul moralei esopice și antice, care nu poate conveni scopului mai înalt al moralei moderne; de aceea, conservând pe de o parte cele două elemente, povestea și adevărul, ficțiunea și realitatea, cari constituiesc

forma și fondul, corpul și sufletul fabulei și eliminând pe de altă parte elementul plăcerii care vine de sine ¹⁾—și care de altmintrelea nu poate fi particular numai pentru fabulă — și dând moralei înțelesul care trebuie să-l aibă, vom avea adevărata definițiune a fabulei, zicând cu Lessing:

«Dacă reducem un principiu etic general la un cas special, dând aceluia cas realitatea și dacă compunem dintr'însul o poveste, prin care se recunoaște principiul general, atunci acea compoziție se numește *fabulă*». Țichindeal, dintre fabuliștii noștri, pare că a înțeles tot astfel fabula, când (în titlul deja citat al operei sale) accentuează asupra cuvântului învățăături, adăogându-i epitetul «morale» și excluzând orice idee de plăcere și distracțiune.

Acest rezultat se potrivește și cu credința ce o aveau cei vechi despre zâna fabulei: «O divinitate alegorică, fică a Somnului și a Noptei, care se zice că s'a căsătorit cu Minciuna și se ocupă continuu cu contrafacerea Istoriei. În această tradiție găsim în adevăr elementul fictiv, Minciuna, cât și elementul real, Istoria; iar mai presus de toate găsim forma alegorică sub care se ascunde această fică a Somnului și a Noptei, care se raportează negreșit la starea de întuneric

---

¹⁾ Vezi în «Analele Soc. Academice» t. III, 1870, p. 81, «Plăcutul» în fabulele lui Donici arătat de d. V. A. Urechia.

și adormire din care a trebuit să se nască fabula. Astfel cercetările criticei moderne se leagă cu tradiția lunei păgâne și leagă marele cerc, pe care a trebuit să-l străbată fabula în decursul secolelor.

În limba română, diferitele aceste înțelesuri ale fabulei se pot determina prin următoarele cuvinte corespunzătoare: 1° poveste, basm (în limba rusă, chiar azi basm însemnează fabulă) 2° pildă: Deschide-voiu în pilde gura mea și voi arăta cele ascunse (David); povești: Esop cu fabule adică cu povești învățând, etc.¹⁾; 3° fabulă sau apolog.

---

¹⁾ Din «Viața și pildele înțeleptului Esop», ediția din 1878 București, p. 3.

2. ORIGINEA ȘI ISTORICUL FABULEI.

Originea apologului este Orientul, leagănul societății umane: Grecii numiau un gen de fabule de origine africană, fabule *libiane*¹⁾; Negrii, cari reprezintă pruncia omenirii au trebuit să creeze și primele fabule; ei însă n'au tradițiuni, precum nici copilul prunc nu are ținere de minte; Indienii reprezintă copilăria omenirii: copilul crede tot și personifică tot.

«Pentru omul primitiv, pentru poet, pentru copil, tot ce există trăește ca dânsul, simte ca dânsul, cugetă ca dânsul. Nimic mort în lume, nimic fără suflet. Copilăria nu vrea să creadă că este ceva, care să nu aibă viață, de aci tropul și metafora,» de aci alegoria și *fabula primitivă*²⁾.

Credința religioasă a Indianului, care vede în animal locuința unui suflet omenesc, a trebuit să facă ca și istoria lor întreagă să fie o fabulă, ca și a celorlalte popoare cari au adoptat mai mult sau mai puțin credințele și tradițiunile lor.

1) V. A. Urechiiă, op. cit., pag. 95.

2) Hasdeu, în «Principie de Linguistică,» 1881, București, și I. Heliade R. pag. 217, op. cit.

Chinezii reprezintă adolescența omenirii; deci, tradițiunile Indienilor trecând la Chinezi, urma să îmbrace forme mai de crezut și mai folositoare omului ca să fie adoptate; fabula devine un *roman miraculos*. De la Chinezi tradițiunile indiene trecură, prin Babilonieni, Egipteni și Fenicieni, la Evrei și Greco-Romani, iar fabula deveni mai întâi roman istoric (cu Moise) și în fine istorie pură. Omul deveni bărbat și căutarea adevărului ocupațiunea sa. «Franco-Germanul, ce reprezintă omenirea bărbat în maturitate, observă Heliade, nară toate bărbătește. Omul nu mai e în relație cu cerul de cât numai prin Rația sa, prin Minte sa ¹⁾.»

Din cele expuse rezultă că, apologul nu este produsul nici al unei națiuni, nici al unei epoce; el este produsul cel mai natural al spiritului uman. «Fabula este cea mai dintru întâi mlădiță, naștere sau familie a pătrunzătoarei minți» (Țichindeal, în prefață). De când au fost oameni pe pământ, de când există graiul uman, s'au făcut fabule și se fac pe toată ziua; eruditul ca și omul din popor le face cu voe și fără de voe sub formă de comparațiuni; sălbatecul nu se exprimă de cât prin metafore și alegorii, căci acestea sunt producțiuni spontanee ale imaginațiunei sale, unde arta nu poate influența.

---

¹⁾ I. Heliade R., op. cit., p. 221, et ant., dezvoltă pe larg aceste considerațiuni.

«La métaphore, l'allégorie, la parabole, l'apologue, la fable sont l'oeuvre de la même faculté, l'effet du même besoin que nous avons de donner à nos pensées et à nos sentimens l'éclat ou le voile des images et des allégories. L'apologue n'est donc pas l'invention et la ruse d'un esclave spirituel voulant parler à son maître sans le fâcher. L'apologue n'est ni d'Esopé, ni de Pilpay, ni de Lokman, il est de tous les pays, de tous les temps, de tous les gouvernements; il est de l'homme enfin.»—Saint-Marc Girardin—

Acest autor dovedește prin câteva exemple cum se formează apologul chiar din convorbirea zilnică.¹⁾

Dacă cu toate acestea nu se poate admite că fabula a fost produsul unei epoci de tiranie, când se cunosc fabule produse de tiranii înșiși, cari n'aveau de cine se teme spre a spune adevărul gol, totuși fabula literară ca gen special tot în Orientul despotic și luă începutul său.

«Leagănul apologului e Orientul, prima țarină ce călcă omul și primul cer sub care coroane luciră pe frunte de *despot*. Bidpai este cel mai vechiu apologist din Asia²⁾.»

Bidpai (al cărui nume se mai scrie și Bidpay, Pilpai și Pilpay), este un autor indian, care a trăit într-o epocă necunoscută, dar de sigur foarte depărtată. Istoria ne dă foarte puține cunoștințe asupra sa. Se știe numai că guvernă mult timp Industanul, ca prim ministru al unui împărat putinte, pentru care cuvânt nu era mai puțin sclav de cât alții.

¹⁾ La Fontaine et les fabulistes, 2 vol., Paris 1882.

²⁾ V. A. Urechiă, «Despre fabule în genere și în special despre Cichindeal, «București, 1866, p. 23.

Bilpai coprinse toată politica sa în fabulele sale; ele constituiră cartea statului, regula guvernamentală a Industanului. Originalul fabulelor sale, compus în sanscrita, poartă titlul de *Panciatantra* și este atribuit unui bramin Vișnu-Sarmah; fabulele extrase de Bidpai sunt cunoscute mai mult sub numele unei colecții arabe, *Calila* și *Dimna* tradusă din sanscrita după *Hitopadesa*.

Fabulele lui Bidpai n'au însă nici unitate, nici natural și se contrazic unele printr'altele. Nu sunt nici îmbucătățite, ci toate la un loc formează un fel de roman bizar de animale, oameni, genii etc., încât La Motte îl găsește «toute à la fois puéril et sérieux, diffus et sec, inutile à l'instruction quoique prodigue de morale».

Geniul fabulei literare este deci Necesitatea, provenită de teama de a spune adevărul pe față, sau din delicatețe, sau din naivitate, sau mai ales din frica de cei mai mari: *Qui male agit, odit lucem*.

Jamais la verité n'entre mieux chez les rois,
Que lorsque de la fable elle emprunte les lois.

De aceea sclavii și curtezanii fură cei d'întâi fabuliști. Sclavul, zice Fedru, care nu îndrăznește să spue ceea ce vrea, a tradus sentimentele sale în fabulă:

Servitus obnoxia,
Quia quae volebat non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit...

Dar chiar și în timp de libertate se poate cultiva apologul, de oarece în asemenea cazuri se ocrotește amorul propriu chiar al celor loviți și se dă o satisfacere spiritului, care simte plăcerea de a fi descoperit singur adevărul ascuns. Kepler zicea: dacă Dumnezeu 'mi-ar fi dat să aleg între posesiunea adevărului și între căutarea lui, 'i ași fi zis: «Doamne, păstrează

adevărul până voi putea să-l copriam cu propriile mele forțe.»

Preceptele morale și pedagogice îmbracă bucuroș vestimântul fabulei :

«L'emploi des fables, des paraboles, et des exemples a évidemment pour but d'éviter les leçons directes, et d'arriver à l'esprit d'une manière insinuante et détournée ¹⁾.»

Este în natura omului ca să nu urmeze totdeauna binelui, chiar când îl cunoaște și îl aprobă :

Video meliora proboque,	Cunosc binele și mi place
Deteriora sequor.	Mă plec însă rău a face.

*

Din India apologul religios și moral trecu în China, în Persia și ajunse în Grecia cu Esop ²⁾.

La Ebrei, unde la început domni un guvern democratic, nu se văd fabuliști, ci numai câteva fabule sau apologuri de circumstanță, precum al lui Ionațan, (lemnele ce și caută un rege) și al profetului Nathan, adresat lui David ³⁾.

În timpii despotici fabula se dezvoltă la Ebrei ca parabolă și apocalipse.

Chiar și la Greci, mai înainte de Esop, găsim asemenea fabule, în Esiod: «Uliul și privighetoarea,» în Archiloc «Vulturul și Vulpea,» la Stesichor «Calul și Cerbul,» în Erodote «Pescarul și fluierul,» etc.

Asemenea mai sunt fabule risipite și în operele lui Aristotel, Platon, Diodor, Plutarch și Lucian.

¹⁾ A. Bain, La Science de l'éducation, Paris 1879, p. 299, vezi și «Precuvântarea» lui G. Săulescu la fabulele sale, 1835. Iași.

²⁾ I. — Alex. Abrant, «Le Panthéon de la fable» Paris. pag. 39.

³⁾ Vezi-le în Heliade, op. cit., p. 236—240.

S'ar putea considera ca începuturi de fabule chiar miturile aflate în Orfeu, Museu, Omer, poeții născocitori ai acelor ficțiuni sublime, cari au încântat atâtea secole popoarele cele mai culte și mai spirituale din lume.

Cel care a cultivat însă fabula cu mai multă stăruință și succes, și cui se atribuie de unii chiar invenția fabulei, este frigianul Esop, în timpul tiranului Pisistrat:

L'invention des arts étant un droit d'aïnesse

Nous devons l'apologue à l'ancienne Grèce.

(*Le Meunier, son fils et l'Ane*)

zice La Fontaine, și apoi în fruntea fabulelor sale:

Je chante les héros dont *Esop* est le père.

(*Dédicace au Dauphin.*)

Viața acestui fabulist este puțin cunoscută și ea însăși plină de fabule (La Fontaine se miră cu indignațiune de tăcerea celor antici asupra unor bărbați ca Omer și Esop); chiar existența lui este îndoioasă. Biografii săi îl pun că ar fi trăit prin secl. VI a. Chr. Fu sclav mai întâiu la Atena, unde se pare că cunoscu frumusețile limbii atice și se familiariză cu filosofia morală; vândut lui Xantus, filosoful din Samos petrecu o viață plină de aventuri fabuloase, până când fu liberat de către un alt stăpân al său Idmon sau Iadmon. Atunci începu să călătorească mai întâiu prin Grecia, apoi trecând în Asia se stabili la curtea lui Cresus, de unde de la Orientali se crede că a împrumutat invenția fabulei. Trămis cu o însărcinare la Delfi supără pe Delfieni și muri fiind precipitat de pe o stâncă în mare, pe la 560 a. Chr.

Esop nu ne-a lăsat nici o culegere de fabule; este probabil că nu și-a scris niciodată fabulele ce i se atribue. Dem. Phalerius ar fi cules cel d'întâiu fabula lui Esop prin secl. IV a. Chr. Un călugăr, Planudiu din Nicomedia, adună prin secl. XIV fabulele care circulau pe numele lui Esop, pe care Buono Accorso de Pisa le publică, către anul 1480 în Milan, cu o traducere latinească. În românește se găsește o carte populară «Viața și pildele prea înțeleptului Esop», ale căreia ediții variază și dintre care una se atribue lui S. Clain. Arabii confundă pe Esop cu un alt fabulist pe care îl numesc Lokman.

506903
 Cu toate acestea nici Esop nu este un fabulist în înțelesul propriu; el este mai mult un orator popular de cât un poet; el își improvizază fabulele sale în piața publică, dinaintea unei mulțimi pe care voește s'o convingă amuzând-o; mobilul fabulelor sale este un scop cu totul practic; de aceea nici morala sa nu e mai mult decât o culegere de consilii, date celor slabi și la adresa celor mari, de cum trebuie să trăiască mai ușor, împreună cu o morală inspirată din experiența vieții, morala bunului simț sau a interesului bine înțeles, care de altminterlea era baza moralei antice¹⁾.

Pentru aceasta și narațiunea esopică este lipsită de orice fel de ornament: totul se concentrează în epimitiu, în morală.

¹⁾ Vezi în An. Soc. Ac. la pag. 81 despre morala înțelepților Greciei de V. A. Urechia; asemenea în Saint-Marc Girardin, op. cit., vol. I.

«Esopie est partout d'une précision excessive, négligeant toujours les occasions de décrire, courant au fait plutôt qu'il n'y marche, et ne connaissant pas de milieu entre le nécessaire et l'inutile. Esopie est un philosophe qui s'abaisse pour être à la portée des plus simples, un génie modeste qui ne prise pas assez ses inventions pour les orner¹⁾».

Grecii mai avură și alți fabuliști, din cari cel mai cunoscut fu *Babrius* (zis și *Gabrius*, *Babria* și *Gabrias*) ale cărui fabule, foarte răspândite la Romani, încât își petreceau cu lectura lor chiar și împărații, se disting prin concisiunea și eleganța stilului, de și nu toate sunt niște capod'opere.

Valerius *Babrius* a trăit, mai probabil, prin secl. III d. Chr. în timpul lui Alexandru Sever. Fabulele sale sunt întitulate *Mithiambi*. Asupra vieții lui n'avem în genere decât date nesigure.

Adevăratul fabulist național al Romanilor, și care ocupă locul al doilea după Esop, se ivi tot în timpii de tiranie, ai lui Tiberiu, atunci când după mărturia lui Tacit, nu numai vorbele și scrisele se pedepseau, ci chiar «*muta atque inanima tectum et parietes circumspectabantur*», acesta fu *Fedru*.

Nici despre *Fedru* n'avem date multe și sigure: n'au scris despre dânsul decât *Martial* (în c. III, v. 20) și *Avienus*. *Seneca* zice chiar că la

¹⁾ Lamotte, loc. cit.

Romani nu s'a cultivat de loc genul fabulei. Din propriile sale fabule putem ști că e născut în Frigia (c. III, prolog). A trăit sub August, Tiberiu, Caligula și Claudiu. Din titlul operei sale (*Phaedri, Augusti liberti, fabularum libri quinque*) se vede că a fost sclav și liberat de către August. În timpul lui Tiberiu fu persecutat de Sejan, carele vedea în unele fabule multe aluziuni malițioase la adresa sa. Neaprețiat de către contemporanii săi, Fabulele lui Fedru rămăseră asemenea necunoscute în tot timpul evului mediu. Abia în anul 1596 ele fură aflate și imprimate de savantul François Pithou pentru prima oară, de când edițiile și traducerile fabulelor lui Fedru se înmulțiră la infinit.

«Après Esope, le fabuliste qui a eu le plus de réputation, c'est Phèdre, qui, à la moralité simple et nue des récits du Phrygien, joignit l'agrément de la poésie.

«Son élégance, sa pureté, sa précision sont dignes du siècle d'Auguste ¹⁾».

Fedru n'avu pretențiuni de originalitate, el întulează chiar fabulele sale «fabule esopice»; totuși el avu asupra lui Esop avantagiul educațiunei, de oare-ce primise o creștere foarte îngrijită, pe când Esop n'avu alt magistru de cât spiritul său firesc. La acesta, gustul fabulei fuse un dar na-

¹⁾ La *Harpe*. «Cours de littérature,» t. II, p. 129.

tural, pe când la Fedru era fructul unei ambițiuni de glorie; Fedru voi să fie un Epicur al Latinilor precum Virgiliu voi să fie Omerul, Terentiu-Menandru și Orațiu un Pindar al același.

De aci rezultă și neasemănarea între acești doi fabuliști, cari, deși unul imită pre celalt totuși diferiră între dânșii: pe când Esop este un filosof, un moralist practic, Fedru este un autor, deja un poet; pe când unul povestește, improvizează, celalt scrie, depinge. Și unul și altul sunt concisi; concisiunea lui Esop însă este naturală, pe când a lui Fedru este înflorită, căutată. Epitetele potrivite și descrițiunile măestrite ale acestui din urmă, coprinse adesea într'un singur cuvânt, lasă să se întrevadă carmeni încă necunoscuți părintelui fabulei.

Înainte de Fedru, apologul se ivise deja într'un timp de turburări populare: Fabula lui M. Agrippa cu «stomacul și celelalte membre ale corpului.» *Orațiu* (64—7 a. Chr.) încă înavușise literatura romană cu o strălucită fabulă: «Șoarecele de oraș și șoarecele de țară,» pe care o strecurase în satira 6 din cartea II.

După Fedru și Babrius, fabula se pierde în întunerecul barbariei evului mediu. Totuși se mai păstrează numele câtor-va fabuliști cari, conservând tradiția lui Fedru și Esop, formară legătura de unire între lumea veche și cea modernă, între Fedru și Esop și între La Fontaine.

Astfel fură: *Aphthonius* (secl. III—IV), care a scris vre-o 40 de fabule în grecește;

Avienus din Etruria, care trăi către finele secl. IV și care puse în versuri o traducere în proză latină, a unei culegeri de fabule din Esop și Babrius, făcută de un Julius Titianus în timpul lui Caracala;

Ignatiu Magister, un prelat bizantin (de prin secl. IX), carele prescurtă fabulele lui Babrius în bucăți de câte 4 versuri, *tetrastichus*;

Romulus (secl. XIII) transformă fabulele lui Fedru din versuri în proză;

Vincentiu de Beauvais (Bellocensis), introduse în opera sa «Oglinda morală» câte-va din fabulele lui Fedru și Romulus;

Planudiu (prin secl. XIII) publică o «Viață a lui Esop cu o culegere de fabule esopice» cari din Orient trecură prin Veneția și în Occident;

Renucius, sau mai bine Ranuto d'Arezzo, în al XV secol, traduse în latina vulgară, fabulele cari atunci purtau numele lui Esop și Babrius;

Abstemio, *Gilbert Cousin* și alții (prin secl. XVI) formară culegeri de fabule în limba latină, proză, *Hecatomythium*;

Faerniu traduse în versuri latinești fabulele lui Esop și ale altor autori greci;

Corozzet traduce, cel d'întăiu în limba franceză, 100 fabule din Esop; el fu imitat de *Ph. Hégon*, *Guillaume Guérault* și *Guillaume Haudent*;

Verdizotti la 1570 făcu același lucru pentru

limba italiană; (la 1485 *Francesco Tупpo* tradusesese fabule în ital., iar *Accio Zucco* le tradusesese în sonete), astfel în cât succesul acestora făcu să se traducă fabulele grece și latine mai în toate limbile Europei.

În secolul XVII începură a se face cunoscute și fabulele orientale; astfel la 1615 apăru o traducere latinească de *Erpennius*, a fabulelor atribuite lui *Lokman*; iar la 1644 apare traducerea unei părți din *Vișnu-Sarmah* sub titlul de «*Livre des lumières et la conduite des rois*» de *David Sahid*¹⁾.

În Franția, fabula începuse a se aclimatiza deja de pe la finea secolului al XV-lea; *Robert Gobin*, publicase o carte intitulată: «*Les loups ravisants, autrement dit le Doctrinal moral*». Scriitorii cari veniră cu Renașterea încă nu desprețuiră fabula: *Rabelais* (1483—1553), *Marot* (1495—1544) și *Regnier* (1563—1613) introduseră ca și *Oratîu* fabule pline de grație în scrierile lor. Nimeni însă nu ajunsese la înălțimea aceea, care n'avea să mai fie întrecută, la care ajunse *blajinul La Fontaine*.

Jean de La Fontaine, născut la *Chateau-Thierry* în 1621, muri la *Paris* în 1695. La început nimic nu prevestea ce avea să devie mai târziu

¹⁾ Pentru fabulele și fabuliștii de'naintea lui *La Fontaine*, vezi importanta operă «*Fables inédites des XII-e, XIII-e et XIV-e siècles, etc.*», par *A. C. M. Robert*, 2 tom. *Paris*, 1825.

marele fabulist; destinat, la etatea de 20 de ani pentru cariera eclesiastică, nu putu îndura ocupațiunile serioase ale acestei vieți mai mult de un an și reintră în viața independentă și inactivă de mai 'nainte. La etatea de 26 ani se căsători, primind și funcțiunile tatălui său de «*maître des eaux et forêts,*» pe cari nu le exersă decât cu numele. Nu fu fericit în viața casnică, la care nici nu ținea, fie ca părinte de familie, fie ca soț. Din fabulele lui reese că avea chiar oroare de aceste îndatoriri. Cariera literară a lui La Fontaine începu foarte târziu; debută prin niște versuri de circumstanță, care'i stabiliră oarecare reputație în locul său natal. Cunoscința cu favoritul curței, ministrul Fouquet, îi aduse o bună pensiuine, devenind poet, poet de profesie; recunoștința îi inspiră prima încercare de poezie serioasă, în «*Élégie aux nymphes de Vaux*» cu ocazia disgrățierii protectorului său. Mai mult se manifestă în poveștile sale «*Contes et nouvelles,*» în care reproducea cu dibăcie imoralitatea autorilor celor mai licențioși. Abia însă în anul 1668 publică cele d'ântâiu 6 cărți de fabule, sub modestul titlu de «*Fables d'Esopé, mises en vers par M. de La Fontaine*» și după 10 ani văzu lumina a doua culegere de fabule, care îi asigurară renumele deja dobândit. Aceste fabule, fură traduse mai în toate limbile, chiar și în versuri latine și

grece. Critici de cea mai mare valoare se ocupară de fabulele lui La Fontaine, și avem prețioase cercetări asupra lor dela La Bruyère, Vauvenargues, Chamfort, Laménais, Tissot, Cousin, Geruzez, Sainte-Beuve, Saint-Marc Girardin, Taine, etc. etc.

Intreaga lui biografie se poate reflecta, cu toată nepăsarea și naivitatea ce'l caracteriză, în aceste versuri ce singur le compuse ca epitaf, puțin înainte de a muri :

Jean s'en alla comme il était venu,
Mangeant le fonds avec le revenu.
Tint les trésors chose peu nécessaire.
Quant à son temps, bien le sut dispenser :
Deux parts en fit, dont il soulait passer
L'une à dormir et l'autre à ne rien faire.

«La Fontaine nous tient lieu d'Esopé, de Phédre et de Pilpai», zice La Motte, emulul său ;

«La fable, telle que l'afaité La Fontaine, est une des plus heureuses créations de l'esprit humain», zice Géruzez.

În genul său, La Fontaine n'are seamăn : lui Omer, în epeoe, i se pune înainte Virgiliu și Tasso ; lui Demostene în elocință, se opune Cicerone și Bossuet, asemenea și în comedie se citează Aristophan, Molière și așa mai departe, afară de fabulă : «nommer la fable c'est nommer La Fontaine ¹⁾.»

¹⁾ La Harpe desvoltă această asertiune, în al său «Cours de littérature,» t. VI, p. 325.

«La Fontaine est — zice H. Taine — le seul en qui l'on trouve la parfaite union de la culture et de la nature, et en qui la greffe latine ait reçu et amélioré toute la sève de l'esprit gaulois»¹⁾.

«Seizième siècle, moyen âge, antiquité classique, tout ce qu'il y a de plus heureux, de plus aimable, de plus élégant dans les poètes d'autrefois, vient se reproduire sans effort et se résumer avec charme dans les naïfs et immortels écrits de la Fontaine»²⁾.

«La Fontaine, que nu imită pe nimeni și quare deveni neimitabil» zice I. Heliade R.; iar M-me de Sévigné, cu grația-i feminină, aseamnă fabulele lui La Fontaine «à un panier de cerises: on commence par manger les plus belles, et le panier finit par y passer tout entier.»

Aceste citațiuni, luate din atâtea multe, dovedesc îndestul înalta considerațiune ce avură cei mai buni critici pentru operele, spiritul fabulistului francez, și entuziasmul ce poate inspira într'un popor un poet adevărat național.

Cu toate acestea, el a fost și aspru combătut mai ales de germanul Lessing, afară de insinuările malițioase ale lui La Motte, Patru, etc.

Acest renume de originalitate, al unui scriitor care n'a inventat nimic, este o favoare pe care în adevăr nu a meritat'o de cât La Fontaine.

¹⁾ Vezi «La Fontaine et ses fables», Paris 1885, p. 62.

²⁾ I. Démogeot, «Histoire de la littérature française», Paris 1874, p. 430.

Cauza succesului lui La Fontaine a fost că el, luând ideia, subiectul, a știut să descopere poezia aceluia subiect, s'o exprime într'o limbă și sub forme cari i au rămas originale și neimitabile.

«Aucun de nos poëtes, adaugă La Harpe, n'a manié plus impérieusement la langue, aucun surtout n'a plié avec tant de facilité le vers français à toutes les formes imaginables».

De almintrelea el singur esplică în ce'i consistă imitațiunea :

Mon imitation n'est point un esclavage.
Je ne prends que l'idée, et les tours et les lois
Que nos maîtres suivaient eux mêmes autrefois.

Se știe respectul și marea admirațiune ce poetul păstra celor vechi.

Moralității simple și nude din fabulele lui Esop și Fedru, el îi adause carameni poeziei, făcând dintr'o lecțiune severă o lucrare artistică însuflețită. Inspirația poetică n'a fost nici o dată așa reală și profundă, ca în La Fontaine; și nimeni n'a știut mai bine să imprime unei lucrări un caracter mai propriu, în care opera să se confunde cu autorul fără sfortare nici afecțiune; de aceea fabulele lui La Fontaine aparțin omenirii întregi, de aceea s'a zis că La Fontaine este poetul tuturor vârstelor, tuturor tim-

pilor, tuturor popoarelor; căci, după cum s'a exprimat însuși (în «Le Bûcheron et Mercure»), el a făcut din opera sa

Une ample comédie à cent actes divers
Et dont la scène est l'Univers.

Contemporani cu La Fontaine cari au mai scris fabule, fie în proză fie în versuri, la principalele popoare europene sunt:

La Francezi: **Fénelon** (1654—1716) *Benserade*, *Perrault*, *Furetière*, *Lenoble*, *Regnier-Desmarais*, *Grécourt*, *Pavillon*, *Senecé*, le P. *Bouhours* și mai ales *Boursault* (1638—1701); iar *Ménage* și *Commire* au scris fabule în versuri latinești. În secolul XVIII genul fabulei se inaugurează cu **La Motte** (1672—1731) apoi H. *Richer* (1685—1748), *Blanchet* (1707—1784), *Saint-Lambert* (1716—1803), *Desbillons* mort în 1781. *Le Monnier* (1721—1797) **Aubert** (1731—1814), **Florian** (1755—1794), *Le Baily* (1757—1832), *Arnault* (1766—1834), toți aceștia își dispută onoarea de a ocupa primul loc după La Fontaine; dintre cei cari numai s'au încercat, fără pretențiuni, în genul fabulei, cităm pe: *Parnard* (1689—1765), *Voisenon* (1708—1755), *Pesselier* (1712—1763), *Nivernais* (1716—1798), *Barbe* (†1792), *Guichard* (1731—1811), *Dorat* (1734—1780), *Reyrac* (1734—1780), *Reyre* (1735—1812). *La Férandière* (1736—1817), *Boisard Imbert*

(1747—1790), Formage (1749—1808), Fumars (†1806), bancherul Vitallis, *Grenus* (1750—1828), Mme Joliveau (1756—1830), Hofman (1760—1828), Grainville (1760—1805); în fine François de Neufchâteau, unul din marii demnitari ai lui Napoleon I, și însuși *Napoleon I* care compuse fabule ca școlar. În secl. XIX fabula ieă o culoare politică sau socială cu tendință de originalitate; au scris: Jauffret (1770—1850), **Viennet** (1777—1868) care creă fabula politică, *Lachambeaudie* (1806—1872), *Stassart* (1780—1850) de origine belgian, care ca și Rouvroy a scris fabule franceze; apoi s'au încercat în fabule și Jos. Naudet (născut la 1786, fost secretar perpetuu al Academiei din Paris), Laurent-Pierre de *Jussieu*, născut la 1792, unul din cei d'întâi fabuliști moderni, Galoppe d'Onquaire (1810—1867) Ratisbonne (1827) și de Gerando au compus fabule pentru copii; în fine au mai scris fabule d-nii: Leon Halévy, Fred. Jacquier, Elvețianul *Porchat* și Seignoret, autorul unor fabule umoristice.

La **Italiani** unde s'au distins atâția poeți, nu s'a cultivat mult apologul. Prin secl. XVI am văzut deja pe Faern și Abstemiu publicând fabule latinești și pe *Verdizotti* dând la lumină cele d'întâi fabule *italienești* în 1570. În secl. al XVII găsim pe Juliu-Cesar *Capaccio*, scriitor din cei mai fecunzi, mort la 1631. În secl. ur-

mători scrie «Apologuri,» cele mai multe imitate din Esop, abatele Carlo *Passeroni* (1713—1802) și L. *Pignotti* cel mai celebru dintre fabuliștii italieni (1739—1812); și în fine A. Bertola (1753—1798), Giov. Gherardo De-Rossi 1754—1830), Luigi Clasio (1754—1825), etc.

În **Spania** ca și în Italia nu abundă fabuliștii. Cele mai vechi culegeri de fabule, ca și cele mai originale și interesante, sunt ale lui *Jean Ruiz*, mai cunoscut sub numele de Archiepiscopul de Hita, care trăia prin secl. XIV, și ale lui don *Juan Manuel* († 1348): «Conde Lucanor.» Modelul fabulelor din ambele aceste colecții sunt atât poveștile indiane, arabe, persane cât și Esop și Fedru. Ca fabuliști moderni nu se citează de cât: Thomas de *Yriarte* (1750—1791) cel mai original dintre fabuliști prin «Fabulele literare» ce el aplică numai oamenilor de litere; *Samaniego* (1745—1801) care imită, în cele două culegeri de fabule ce publică la Madrid în 1787, atât pe Orientali cât și pe La Fontaine și pe englezul Gay. Meritul lui fu că a făcut pe La Fontaine cunoscut în Ispania; Miguel *Augustin Principe*, care publică pe la începutul acestui secol o culegere de fabule, povești, anecdote etc. însă fără mare succes.

În **Germania**, cel mai vechiu fabulist fu Pantaleo *Candidus* (Weiss) (1540—1608), care publică o culegere de 150 fabule latinești, cele mai

multe imitate după cei vechi. Printre fabuliștii moderni mai însemnați sunt:

Gelert din Saxa (1715—1760) cel mai popular fabulist german;

Lichtwer din Brandeburg (1719—1783) publică «Fabule esopice» în versuri, la 1748. Se recomandă prin talentul narațiunii.

Gleim din Saxa (1719—1803) publică «Fabule» în 1756—57, la Berlin și se distinge prin eleganța narațiunii, prin scurtime și mai ales prin talentul cu care leagă morala de alegorie. A imitat pe La Fontaine, pe Fedru, pe Gay și pe alți fabuliști.

A. Schlegel (1721—1793) a publicat un volum de «Fabule și povești.»

Lessing (1729—1781) unul din cei mai mari scriitori ai Germaniei, a scris mai toate fabulele sale în proză; el a mai scris și «Disertațiuni (5) critice asupra apologului» în care combate pe La Fontaine și școala lui. Fabulele lui Lessing sunt în genere scurte și precise. Contribui foarte mult pentru ca literatura germană să scape de influența franceză și să ia o fizionomie națională. S'au mai distins în acest gen Schubert (1759—1791), Krummacher (1768—1845) cu o culegere de «Parabole,» Gustav Schwab (1792—1850), etc.

În fine printre scriitorii cari și-au mai făcut un nume în fabula germană mai cităm pe Hagedorn (1708—1754); Pfeffel din Alsacia (1736

1809) și *Meisner* (1743—1807) și o mulțime de alți scriitori,—de oare-ce acest gen este foarte popular în Germania—de la cei mai obscuri până la genialii Schiller și Goethe s'au îndeletnicit cu fabule.

În general fabula germană este mai intimă, mai naivă, mai populară de cât cea franceză și coprinde mai totdeauna o morală justă, aleasă și mai în raport cu ideile filozofice, ceea-ce nu esclude finețea și sarcasmul datorit apologului.

În **Anglia** fabula se distinge prin caracterul său mai mult politic și prin predilecțiunea fabuliștilor pentru apologul oriental și chiar pentru parabola evanghelică. Mai cunoscuți sunt: *Jeremia Taylor* (1613—1667), *I. Gay* (1688—1732), *Robert Dodsley* (1703—1764), *S. Johnson* (1709—1784) și *Thomas Moore* (1779—1852), celebru poet irlandez.

În **Rusia** fabula s'a introdus prin secolul XVIII cu traduceri din autorii străini și mai ales din La Fontaine, prin *Sumarocof*, primul fabulist rus; apoi *Khemnițer* (1744—1784) care se distinsese mai ales prin naivitate; *Dimitrief* (1760—1837), *Izmailof* (1779—1831) *Pușkin* (1799—1837), prințul *A. Cantemir* (1709—1744) român de origine; iar mai presus de toți **Kriloff** (1768—1844) supranumit și La Fontaine al Rușilor, cel mai original dintre toți ceilalți fabuliști. (Pentru fabula slavă a se vedea și consi-

derațiunile lui I. Heliade R. asupra Slavilor de Sud față cu cei de Nord, în introducerea la fablele sale, op. citat).

La cele-l'alte popoare găsim pe *Krasicki* în Polonia, *Olof* în Suedia, *Obradovici* în Serbia, *Iacob-Katz* în Olanda; pe *A. Fay* (1788—1864) și *A. Greguss* (1825—1883) în Ungaria, etc.

Resumat: Din cele espuse rezultă că fabula, s'a născut o dată cu societatea umană: la început *poveste*, se istorisea ca toate poveștile până în ziua de azi; aceasta fu *fabula primitivă*, căreia aparțin toate fablele Orientului, transmise și la alte popoare prin *migrațiune*¹⁾; mai apoi, fabula luă un rol utilitar și deveni un mijloc de instrucțiune, prin *pilde* ori *poveți*, aceasta fu *fabula filosofică sau didactică*, căreia aparțin fablele lui Esop și Fedru și ale compilătorilor lor; în fine, cu La Fontaine fabula deveni o lucrare artistică și avem ast-fel *fabula poetică*, care va fi cu atât mai poetică cu cât se va apropia mai mult de *artă*.

---

1) Despre migrațiunea fabelor, ca și a altor produceri de literatură poporană, vezi Hasdeu, Gaster, Gh. Dem. Teodorescu etc.

FABULA ROMÂNĂ

Origina fabulei române se pierde în obârșia producerilor de tot felul a literaturii poporane.

Poveștile cu cari chiar cei mai învățați 'și-au petrecut nopțile în trecut, cari 'și petrec țărani în prezent și cari vor fi deliciul tuturor copiilor în viitor, constituiesc fabula primitivă a poporului român.

Doinele și baladele române sunt mai toate alegorii.

Originea lor trebuie căutată în cea mai profundă anticitate ¹⁾.

Intreaga noastră literatură poporană etică, religioasă și romantică este în legătură cu povestirile miraculoase ale Indienilor, Chinezilor, Arabilor, Evreilor, transmise în Europa și de aci — mai ales prin Bizantini, Slavi, Italieni, Francezi și chiar Germani — până la noi. Vom cita câteva

---

¹⁾ Vezi studiul lui Al. Odobescu din «Revista Română» t. I. p. 34 în care se arată originea semito-egipteană a baladei populare «Miorița» D. Hasdeu, în «Cuvinte de bătrâni», t. II, dovedește originea asiatică a baladei «Cucul și Turturica» etc.

exemple: Poveștile din «Istoria Sindipii filosofului» sunt traduse din *elinește* (o ediție e și a lui. S. Pantea la 1802), din acestea unele au trecut în literatură ca «O nuvelă arabă», publicată de I. Heliade R. (în *Curierul de ambe sexe* per. IV) și «Iadeșul» de Al. Macedonski, inspirat tot din pildele lui Sindipa; asemenea «Floarea darurilor», e tradusă din grecește la 1700, etc.

Poveștile Halimalei ni s'au transmis tot din grecește, pe la 1782—83, și apoi prin traducerea lui G. Gorjean la 1835; asemenea și cu «Istoria lui Archirie» din slavonește (ms. din Secl. XVII), și a lui Bertoldo din italienește, sub numele de «Poveștile meșterului Perdaf» de Nebunelli în Galați; Tilu buhoglindă, ale cărui aventuri se aseamănă cu ale lui Esop, tradusă din germana, după Eulenspiegel, pe la 1846 în Brașov; în fine năstrăvăniile lui Nastratin Hogeia și aventurile lui Dedu-Ivan (din «Snoavele» lui I. Ispirescu), își au prototipul lor în *Gura Paramarthā* al Indienilor; etc.

Această continuitate se probează din puținele colecții de fabule populare sau znoave publicate de autori cunoscuți și luate din gura poporului, care și găsesc originea și prototipul lor chiar în Panciatantra, Hitopadesa, Calila și Dimna, etc ¹⁾.

1) Vezi «Fabule și Istorioare» de A. Pann, 1844, București (Planul Simigiului, Șoarecele, etc.) și «Snoave de Ispirescu». 1880, București, singurii fabuliști populari. Mai dezvoltat, vezi Müller: «Mithologie comparée» și «Literatura populară română» de Dr. Gaster.

Răp. V. A. Urechiă citează, pentru a proba existența fabulei în agrul poporan, o fabulă aflată în gura poporului din Istria:

«Iarna fost-a cruda e race; fruniga car'a avut neberito en vera ciuda hrana, stat-a smirom en ra să cassa. Cercecu se bodit su pemint, patit-a de home e de race. Rogata donche fruniga neca egli du ie salec munca sa xivi. E fruniga zice, iuva ai tu fostu in irima de vera? Zici che n'ai tu tunce a te xivglenge preparativ? — En vera, zice cercecu, cantatt-am, mi devertit-am cargli trecut. E fruniga er zice: s'ai tu en vera cantat... avmoce che i iarna ie tu joca!»

Această fabulă se află mai în toți fabuliștii literați.

Multe din fabulele poporului au devenit prin deasa întrebuințare proverbe, rezumând astfel prin sentințe înțelepciunea străbună ¹⁾.

In literatura scrisă găsim urme de apolog încă la Neagoe-Vodă în «*Învățăturile sale*» inspirate, după cum se crede, din o carte bisericească și mai veche «*Phisiologus*», o descriere mistică despre viața animalelor ²⁾.

O operă întreagă însă în care animalele sunt puse în acțiune, pentru a masca adevărul istoric și spre a face să reiasă o învățătură morală, este în literatura română cartea lui Dim. Cantemir

¹⁾ Vezi *Fabulele culese de A. Pann* ediția dela 1844, București și «*Povestea Vorbei*». Niște asemenea rezumate de fabule sunt și grapsimele vechilor dascăli.

²⁾ Vezi Gaster, p. 139 op. cit.

«Istoria Ieroglifică», (în 12 părți împărțită și cu 760 de sentințe împodobită).

«Iară toată cuprinderea istoriei aceștia aceasta este: că Vulturul și Leul de puternici împărați vrând să se slăvească, muștele-i batjocoriră; Vidra cu neștiință în fericire petrecând cu sfatul fără vreme, cine să fie o pricepură și dintr'amândouă monarhiile o izgoniră, pre jigăniile și pasările viclene, Liliacul le batjocori; Cămila coarne cercând și-au pierdut și urechile; Corbul în două monarchii să stăpânească vrând supt cea pre an dare mai micului său s'au legat, și precum toate sfârșitul său au, așa și dreptatea vremea, locul, puterea și biruința își află¹⁾.

Opera toată arată «Triumful Dreptăței.»

Se află și în cronicari multe urme de apolog.

Fabule propriu zise nu se găsesc decât cele atribuite lui Esop, și se află în manuscrise, încă dela finea secolului XVII, traduse după textul atribuit lui Planudiu. Textul tipărit nu datează decât dela 1812 și se atribue unei traduceri a lui S. Clain; afară de aceasta edițiile variază între dânsule. O altă ediție mai avută — cu «Viața și 183 fabule ale lui Esop, precese de câteva teorii ritoricești asupra scrierilor alegorice și urmate de alte câteva fabule dintr'alți autori elini» — e cea tradusă și prelucrată la Buzău,

¹⁾ Vezi ediția Academiei 1883 pag. 387; iar la fine explicațiile că Vulturul e Muntenia și Leul Moldova; muștele sunt ciocoi, Vidra e Const. Duca Vodă; Liliacul e Marco Pseudo-Beizadea, jigăniile reprezintă tot neamul moldovenesc, iar pasările viclene tot neamul muntenesc. Cămila e Mih. Racovița și Corbul, Basarab Vodă.

în 1857 de un N. I. D. după o ediție neo-greacă din Veneția la 1799.

Numai cu începutul secol. XIX se introduse *fabula literară* la Români, mai întâiu în Dacia transcarpatină și apoi în Muntenia, Moldova și Basarabia. V. A. Urechia crede că la introducerea fabulei în țările române au contribuit atât Biblia cât și relațiile noastre cu Italia, încă din secol. XIV și XV, unde acest gen fuse cultivat mai întâiu de Alberti și apoi de Capaccio, Baldi și Crescinbeni.

Primul fabulist român fu bănățeanul *Dumitrie Tichindeal*. Dim. *Țichindeal* s'a născut în satul Becichereciul mic din Banat, pe la finele secolului trecut (1760 ori 75 și 78) și mort în 1818 (după Pumnul în 1814). Primele cunoștințe, și le-a căpătat în sânul familiei, iar studiile înalte și le-a tăcut singur. Fu mai întâiu institutor comunal, apoi devenind preot, fu numit catehet la școala preparandială din nou înființată la Arad. Se distinse atât ca profesor și preot cât și ca scriitor. Publică în 1802 «Sfaturile înțelegerii cei sănătoase», în 1808 un *Epitom* și o «Adunare de lucruri moralicești», apoi la 1813 o cărticică asupra înființării școalelor pedagogice din Aradul vechiu; în fine la 1814 «Filosofice și politice prin *fabule* învățături morale» la Buda. (O a doua ediție a acestor fabule s'a tipărit de I. Haliade R. cu o prefață și viața autorului, la

1838 ; de la dânsul ne-au mai rămas o «Teologie dogmatică și pastorală», «Istoria bisericească», Philosophie și o istorie naturală, mai multe predice. Toate în manuscrise și parte neterminate, murind înainte de timp.

«Moartea autorului nostru, zice Heliade, lipsi nația de cele mai frumoase nădejdi și de atâtea foloase ce putea eși de la dânsul în cea mai frumoasă, ticită și înțeleaptă vârstă, cu toate că pentru dânsul putem zice că a trăit mult în puține zile, pentru că a trăit folosind». A fost contimporan cu Maior, Șincai, Micul, Iorgovici etc.

Ideea de a «întocmi pe românește fabule» a fost dorința sa de a folosi patriei precum și succesul deja dobândit în acest gen de antecesorii săi, ca Esop, La Fontaine, Lessing și alții :

«Unele ca aceste lăudate exempluri 'mi-au dat și mie povață și îndemn, zice autorul însuși în precuvântarea sa, mai vârtos văzând sânguința și aplecaciunea iubitorilor de învățătură Preparanzi, odraslele Românești, spre citirea așa fel de cărți, aceste învățături morale prin fabule în limba românească a le da.»

De aceea fabulele sale avură un caracter cu totul didactic, servind mai mult ca ocaziune pentru «învățături,» care constituiesc mai-mai un op aparte.

Un poet sârb cu numele *Obradovici*, tot din Banat și aproape contimporan cu Țichindeal, publicase încă din 1788 în Lipsca o culegere de fabule, cea mai mare parte după Esop ; dar, având

mai original desvoltările moralei, tocmai cum se vede la fabulistul român, se atribue că ar fi servit ca model acestuia.

Câțiva ani mai înainte publicase și Lessing atât fabulele cât și disertațiile sale critice, în care se făcea apologia fabulei esopice ; asemenea încă din secl. XVII se făcuseră încercări — de a reveni chiar la fabula primitivă prin intercalări de lungi discursuri morale — decătrecă *Audin* în «Fables héroïques» și de Pierre de Boissat în «Ésope moralisé» (*Walkenaer*, Histoire de la vie et des ouvrages de La Fontaine, Paris, 1858, p. 200, Vol. I.)

Țichindeal s'a comparat a fi un *La Fontaine român* ca unul ce a știut a româniza un fond atât de comun și deja atât de exploatat.

În adevăr el, de și n'a imitat forma poetică a fabulistului francez, de și se apropie mai mult de școala prozaiștilor, totuși în fabulele sale face să se simtă acea acțiune ce însuflețește expunerea și mai pre sus de toate acea naivitate, care formează fundamentul fabulei și care n'are seamăn decăt în *La Fontaine*.

Citind fabulele lui Țichindeal ne vine să credem că cele ce se spun în adevăr s'au petrecut ; atât de naturală este expunerea, atât de potrivite sunt caracterele !

Morala sa nu e pronunțată numai ca o sentință abstractă, ci împodobită cu exemple luate

din viața și istoria popoarelor și cu toate artificiile unei limbi mlădioase și avute; chiar provincialismii și alte neajunsuri, inerente stărei de cultură a acestei limbi, contribuie a da un caracter particular și de originalitate operei în total.

Caracterul acesta de originalitate, al unor fabuliști cari n'au inventat nimic, se datorește numai faptului că, mai 'nainte de a fi orice, fiecare a voit să rămână aceeace erau: La Fontaine a rămas în spiritul galic originar francez, și Țichindeal, a rămas Român; și orice Român, unul câte unul, considerând opera lui Țichindeal o operă a sa, fabulele lui Țichindeal ajunseră a fi fabulele Românilor, «tablele legii aduse în pustie.»

Aceasta provine din cauză că fabulistul nostru nu avu în vedere numai niște consilii de viață practică, ci ținta lui era înfrățirea, deșteptarea și civilizațiunea Românilor; inspirațiunile sale erau:

- a) Patria și Româanismul;
- b) Politica română față cu națiunile rivale și neamice;
- c) Lecțiuni sociale la Români, și
- d) Lupta contra superstițiilor, a prejudițiilor și a unor viții la cari s'ar fi putând crede românului mai adesea dedat, sau, după cum însuși se exprimă (fab. 154); «Fieștecarele, numai de a voi, lesne poate vedea și cunoaște că

eu acestea din dragostea către Dumnezeuul meu. către adevărul Evangheliei și către prea iubită Nația mea, le vorbesc» ¹⁾).

De aceea, și inimicii Adevărului și ai Nației române, năpustiră cu atâta furie săgețile urei și persecuțiunii, contra modestului catehet de la Arad.

De aceea, meritul său este deosebit ca scriitor fiindcă a știut că prin scrierile sale va suferi neajunsuri, iar nemurirea și-a căpătat-o pentru că n'a căutat-o, ci a meritat-o ca patriot, ca apostol, ca martir.

De aceea în fine, cele ce zicea acum 50 de ani un alt apostol al Românismului, vă zice în totdeauna Istoria culturii noastre naționale: «Între bărbații ce au slujit nației române și s'au jertfit pe sineși folosului obștesc, Țichindeal a fost unul dintre cei mai însemnați» ²⁾.

În privința pozițiunii moralei se observă că, la nici o fabulă, din cele 154, adfabulațiunea nu este la început; în unele, ca fabula 34, 38, 39, 40, 50—55, 59, 66—69, 71, 73, 88, 89, 99, 101, 103, 147 și 150 — morala este cuprinsă în însăși fabula, care de ordinar este de o scurtime aproape esopică; iar în celelalte morala e pusă la fine și la unele — ca a 80, 84, 90, 107, 124 — cu adaose de «Observații» ori

¹⁾ V. A. Urechia op. citat, pag. 44.

²⁾ I. H. Rădulescu op. cit.

«Luare de seamă», precum la fabula 92, și uneori atât de dezvoltate încât cuprinde 8—10 pagini numai învățătura, cum e d. es., a 124, sau cea dela fine «Rândunica și celelalte pasări.»

Dela Țichindeal nu mai găsim în țările transcarpatine nici un fabulist «de profesie.» Fabula însă se cultivă de diferiți scriitori moraliști și poeți: *G. Lazăr* (1779—1823) scrise mai multe fabule în proză, *I. Tomici* (obscur), fost protopop al Caransebeșului, publică câteva fabule în genul lui Țichindeal prin «Foaia pentru minte și literatură» a lui *G. Bariț* din Brașov, pe la 1838, (însuși a publicat un interesant studiu asupra «Adevărului»), apoi poeți, ca *Andrei Mureșianu* (1816—1863), filozof și moralist, s'a îndeletnicit cu compuneri alegorice precum «Păsărica și Domnița» și altele, până la d. *E. Traila* (1844), care publică pe la 1864 o alegorie în proză «Vulturul mâhnit», etc., etc.

Ca și Istoria, fabula trecu munții în țările de dincoaci; aci însă, domina încă curentul fanariotic în luptă cu cel național. Poeți eminenti, atât în Moldova cât și în Muntenia ca *Conaki* și *Văcăreștii* erau dominați de gustul poeziei erotico-bachice. Cu *Beldiman* și *Cârlova*, curentul național iea d'asupra; iar *Paris-Momuleanu* scrise deja pe la 1825 fabule ¹⁾. Peste toată românia sufla

¹⁾ În ediția dela 1837 sunt publicate trei fabule: *Greerele Furnica*, *Leul* și *Epurile*, *Lupul* și *Câinele*.

deja cornul Deșteptării: «în Basarabia, Hasdeu Al. spunea Rușilor cât datoresc ei poporului ce asupriau ¹⁾; în Muntenia, Heliade cu ai săi ridicară steagul emancipării ²⁾; în Moldova, Asaki chiamă în jurul «Albinei» tinerimea la muncă, iar mai târziu se fundează Propășirea. Dacia literară, etc.» Negruții, Cogălniceni, Alexandri toată pleiada intrase în arenă.

Aceasta este epoca în care și Apologul scris apare ³⁾.

Starea noastră politică și socială încă favoriza dezvoltarea acestui gen de poezie ⁴⁾.

Puținele reviste literare în care politica nu intra de cât pieziș, ca «Curierul românesc», «Albina românească», «Foaia pentru minte,» etc., publicau încă din 1829, diferitele încercări poetice, între cari primul rol îl luă fabula.

¹⁾ Vezi studiul d-lui Misail asupra culturai basarabene în Buletinul instrucției publice, 1865, p. 453.

²⁾ Fabula «Corbul și Vulpea» fu tipărită în Curierul românesc încă de la 1829, Ea viza politica Rusiei (Vulpea) față cu noi (Corbul). La o asemenea împrejurare a mai scris, cu 50 de ani mai în urmă, și N. A. Donici, fabula: *Albinele* (Români), *Ursul* (Rusia) și *Lupul* (Turcia), împrejurare din care s'a creat și «Pe malul gârlei» a d-lui Olănescu (Ascanio), care nu e de cât o dramă alegorică.

³⁾ Vezi discursul lui V. A. Urechiiă, cu ocazia recepțiunei d-lui Sion, în Soc. Academică, Anal. S. A. 1870 t. III.

⁴⁾ Asupra acestei epoci vezi «Introducerea la operile lui Negruți de V. Alexandri (mai ales pentru epoca de la 1828—40; vezi «Viața și operile lui N. Balcescu» de Gr. G. Tocilescu; (mai ales pentru epoca de la 1829—40). «Discursul de recepțiune» al d-lui G. Sion, mai ales pentru anii de la 1833—48; și în general scrisorile lui Ion Ghica către V. Alexandri; studiile lui Misail din Buletinul instr. publice, 1865, etc.

«Pârnga apologului român,» însă după mărturisirea proprie a autorului ¹⁾, sunt *Fabule-le versuite*» ale lui G. Asaki.

G. Asaki (1788—1871) fu unul din spiritele cele mai active și vaste ale Moldovei; se ocupă în toate ramurile, în știință și litere, și nu se compară de cât cu Heliade din Muntenia; a fost inițiatorul multor acte mari și ne-a lăsat o mulțime de opere: ziaristică, științe, dramă, poezii, nuvelistică, pedagogie, etc. nimic n'a rămas neîncercat de dînsul; cunoștea o mulțime de limbi, avu de ginere pe marele filo-român Edg. Quinet.

Fabulele lui G. Asaki atât prin absoluta lipsă de invețiune, cât și prin forma în care au fost prezentate, ca limbă, ca vers, ca stil, etc., nu oferă nici un interes particular pentru literatură: Qui trop embrasse, mal étreint.

Pe la 1835 apare o nouă culegere de «Fabule în versuri, sau poezii alegorice,» ca și cele d'întâiu tot la Iași, și datorite muzei lui G. Săulescu.

G. Săulescu, născut pe la 1798, mort la 1860 fu unul din cei d'întâiu profesori din Moldova. Scrise mai mult în genul didactic: Abecedar, Gramatică, Retorică, Logică, Morală, Prosodie, Psihologie, etc. într'un stil greoiu și pedant; s'a încercat și în versuri dar fără succes. Pe lângă

---

¹⁾ «Prefața la ediția III,» Iași, 1844.

fabulele (10 la număr, coprinse în broșura dela 1835), Săulescu a mai scris și alte fabule, parte rămase în manuscris (vezi asupra recenziunii lor, raportul d-lui T. Maiorescu publicat în A. S. A. R. seria 2. No. 5) parte distruse de însuși autorul.

Mobilul care a îndemnat pe Săulescu să scrie fabule a fost mai mult exemplul predecesorilor săi în acest gen, fie străini, fie pământeni, de cât o nevoie simțită sau o aplecare naturală: «Pildei unor cutare înțelepți bărbați, dupre datorie urmând și unii din învățații nației mele, m'am îndemnat și însumi a compune pre limba românească, acum la începerea înformării sale, câteva fabule în versuri» ¹⁾.

Spiritul pedant al autorului, și uneori chiar grotesc, ce dominează mai în toate scrierile sale, n'a lăsat ca fabulele versuite să aibă succesul dorit.

Totuși fabulele lui Săulescu însușesc multe calități intrinseci; tonul familiar și naiv, epitetele potrivite, diminutivele și comparațiunile juste și, mai pre sus de toate, acțiunea ce însuflețește «mica poemă,» fac să se uite multe defecte și chiar «trivialitățile» ce se văd strecurate pe ici pe colo în aceste fabule.

Fabula «Asinul» care coprinde 23 foi de text, reflectă toate calitățile și defectele poeziei lui Săulescu.

---

¹⁾ În «Precuvântarea» la fabulele sale.

Celelalte fabule sunt : Papagalul, Mățele și cașul, Păstorii, Căinii și lupii. Epurele și piatra mică călcată, Hârtia și concipistul, Momița, Omul și mătii, Avarul sau Sgârcitul și bețivul, Porul — parte originale parte «noime împrumutate».

Din încercările lui Asaki și Săulescu două lucruri se pot constata : 1) că fabula deveni poetică din prozaică, îmbrăcând deocamdată numai haina versului și 2) că acest gen de compunere ajunsese la modă și lumea se întrecea care mai de care să producă și să *reproducă* fabulele cele mai bune.

Faptul se certifică și prin aceste rânduri, pe cari le scria rep. M. Cogălniceanu, cu ocazia publicării în ziarul său a unor fabule de Donici : «Fabulele sunt azi *à la mode* ; asemeni compunerii se întâlnesc adeseori în coloanele unora din jurnalele românești. *Dacia literară* nu vrea să rămâie singură afară din modă, și dar publică și ea câteva fabule din culegera d-lui A. Donici ; cetitorii noștri vor putea judeca cari sunt fabulele cele mai nemerite, a foaiei noastre sau a celorlalte jurnale» ?

În adevăr acesta fu și timpul în care apolo-gul român — în cei 10 ani înainte de mișcarea dela 1848 — ajunse culmea dezvoltării sale.

Era și timpul priincios pentru aceasta, căci era timpul în care :

«Oricare sentimente înalte, generoase
Păreau că naște basme de povestit frumoase

Și tot entuziasmul isvor de idei mici.
 Politica adâncă sta în fanfaronadă,
 Și știința vieții în eroism cumplit;
 D'a omului mărire nimic nu da dovadă
 Și numai *despotismul* e bine întărit.

Gr. Alexandrescu, «Anul 1840.»

Acum se fac celebri *Al. Donici* și *Gr. Alexandrescu*.

Al. Donici s'a născut în Basarabia la 1806 (dintre biografii lui Donici numai Radu Ionescu, într'un studiu început și neterminat, ce a fost publicat în «Revista Română» t. III, 1863, București, pune anul nașterii la 1807).

La 1819 fu trimis la Petersburg pentru studii militare; dar el se distinse mai mult în partea literară-istorică, uimind pe colegi și profesori prin inteligența și memoria sa. Reînturnându-se în patrie pe la 1830, făcu cunoștința poetului rus Pușkin dela care imită și traduse «Căruța poștei»; iar la 1835, după ce se căsătorii, părăsi cu totul Basarabia, devenind cetățean român stabilit în Iași. Aci se ocupă cu avocatura și cu poezia, scriind mai ales fabule, ori de câte ori timpul și temperamentul îi permiteau. Primele sale culegeri de fabule fură tipărite la 1839/40 în Iași, și apoi repede urmă la 1842 a doua ediție. Celelalte fabule au fost și au rămas risipite prin diferite reviste, căci colecția completă (de 91 fabule), pe care și-o întocmise însuși, n'a văzut tiparul nici până azi. Colecția de fabule

române a lui Petrini ed. II, cuprinde din acestea numai 63. Donici ocupă funcțiuni magistralive până la moarte-i, 1866. Ne-a mai rămas de la dânsul și o traducere din Pușkin a poemei «Țigani.» Impreună cu C. Negruți a tradus și mai multe satire d'ale Prințului Ant. Cantemir.

Gr. Alexandrescu, născut în Târgoviște la 1812, fu ca și Donici destinat carierei militare, pe care însă o părăsi devotându-se literilor. Publică pentru 1-a oară poeziile sale, «Elegii și fabule» la 1838, în București; altă ediție cu Meditații, satire și fabule apărură la 1847; cea din urmă și mai completă pare a fi ediția dela 1863.

În «Columna lui Traian» 1872, s'a reprodus după «Românul» o frumoasă nuvelă «Lorelei sau stânca Lorei frumoasă fermecătoare.» A murit la anul 1886.

Al. Donici și Gr. Alexandrescu, ca și toți ceilalți ce se mai iviră în această epocă, deteră apologului forma poetică. Versul este variat; dar la Alexandrescu mai mult decât la Donici.

Ambii au observat regulele lui Aristotel: Donici în ceea ce privește concisiunea, Alexandrescu — cu puține excepții cum: «*Dervișul și fata*» «*Oglinda*» — nu introduce în fabulă decât animale.

Și la unul și la celalt, Elefantul este domnul blând dar tolerant; bun la inimă, dar fără minte; curtea este compusă din:

Cerbi cu coarne multe, urși cu coade scurte

miniștrii sunt lupii, cari aveau poruncă să nu ia mai mult decât o pelicică de pe fiecare oaie; iar boerimea, care compune «obșteasca adunare» era compusă din vulpi, șerpi, șopârle și broaște; diregătorii sunt ori «maimuțe care mâncau cașul împricinatelor mâțe» ori vulpoi «cu pufușor pe botișor»; iar cine ajungea în vreun «post mai mare» atunci acela își uita de al «doamnei vaci» fiu; numai sărmanele oi suferiau mai mult, căci nici câinii, cari erau isgoniți, nu le mai păziau.

Nici la adunare «nu li se făcea chemare»,
Când mai ales ele erau trebuitoare.

În același timp ei se abat de o potrivă dela regula lui Aristotel, introducând în alegoriile lor și plante cari spuneau oamenilor trufași că vor păți ca stejarul doborât de vânt, sau lemnelor să nu se facă coadă de topor, dacă vor să n'aibă teamă de peire, etc.

Tot așa, fabuliștii noștri se aseamănă și în privința pozițiunii moralei, care uneori este pusă la început, precum în Dreptatea Leului, Epurile, Ogarul și Copoiul, etc., la Alexandrescu, sau ca în Elefantul în domnie, Pismătărețul și șearpele, etc., la Donici; mai des la fine, precum cele mai multe din Donici; iar alteori, mai ales la Alexandrescu, reese chiar din expunere, și fabula reprezintă numai un tablou, un caracter, o acțiune (vezi Privighetoarea în colivie, Boul și vițelul, Lebăda și puii corbului).

În această privință e demn de observat cum adesea aceiași morală se învelește sub formele cele mai diferite.

Astfel, ca să cităm numai câteva, sunt fabulele:

Din *Alexandrescu* care corespunde cu din *Donici*, având aceiași morală.

Pisica sălbatică și Tigrul,	Gâștele,
Lupul moralist,	Petrenii și Bistrița,
Cucul,	Furnica,
Epurele, Ogarul și Copoiul;	Țăranul și Oaia,
Atelajul eterogen,	Broasca, racul și știuca;
Calul vândut și Diamantul cumpărat	Lupul și șoarecele.
etc.	etc.

Aceasta denotă că fabuliștii noștri nu se preocupau decât a enunța unele adevăruri și, având să lovească în aceleași rele, se întâlneau în țintă de și armele le erau diferite.

Poate că această diferență să provină și din diversitatea de origine a inspirațiilor ambilor poeți. Donici, cel puțin în subiectele ce enumărăm, afară de Petrenii și Bistrița pe care el s'a silit s'o localizeze din respectivul «Sătenii și Râul¹⁾», a avut înainte-i mai mult pe Kriloff, pe când Alexandrescu s'a inspirat mai mult din fabuliștii francezi²⁾. În tot cazul acest fapt confirmă defi-

1) O asemenea localizare este și fabula «Antereul lui Arvinte», care corespunde fabulei «L'habit de Jocrisse» a lui Stassart, ce însăși era o imitație după «Trișkină Caftană» a lui Kriloff, etc. (vezi *Fables russes*, publiées par M. le comte Orloff, 1 vol., Paris 1825).

2) În privința influenței culturii franceze în timpul Regulamentului vezi studiul d-lui Missail publicat în «Buletinul Inst. Publice», anul 1865.

niția ce am dat fabulei: *un principiu etic, concretizat și demonstrat printr'o poveste oarecare.*

În privința limbei și a corecțiunii versurilor Donici e mai puțin corect decât Alexandrescu: prin inversiunea care-i îngreunează versul și întu-necă înțelesul, prin barbarismi de tot felul și prin necunoașterea regulilor prosodice; cu toate ace-s-tea de și versificarea lui Alexandrescu e mai ușoară ritmul și sintaxa au încă mult de reclamat și dela dânsul.

De altminteri însuși Alexandrescu recunoaște unele din meritele lui Donici, când îi scria, — «voind de a-l ferici, pentru scrierile sale ce iubia a le citi, —»

și

Ale căror sujeturi, stil ușor și lămurit

Au al fabulei plăcute merit netăgăduit ¹⁾.

Tonul fabulei este mai înălțat în Alexandrescu pe când la Donici rămâne totdeauna familiar; de aceea și stilul unuia este mai satiric, epigra-matic, pe când al cestuilalt e mai naiv și blajin chiar când este mușcător, caustic ²⁾; de aceea Alexandrescu este un fabulist mai mult *politic* (vezi Vulpoiul predicator, Toporul și Pădurea, Elefantul, Câinele și cățelul, Zugravul și por-tretul, Vulpea liberală, etc.). Donici mai mult

1) În a sa «Epistolă d-lui Al. Donici» fabulist moldoveau, p. 245, ed. din 1863.

2) Vezi «Peptenele», «Ursul la priseci», etc.

fabulist de *moravuri* (Vulpea și bursucul, Lupul și cucul, Sticletele și ciocârlanul, Două boloboace, etc.). La Alexandrescu unele fabule sunt chiar personale și se refer la împrejurări cunoscute, ca «Mielul murind», «Catârul cu clopoței», «Lișița, rațele și găscă», etc. Am putea compara pe Alexandrescu cu Viennet și pe Donici cu Lachambeaudie, dintre Francezi; chiar și viețile lor au multe puncte de asemănare.

Citim în «Biografia lui *Viennet*»: Un esprit amusant et caustique, une franchise provocante, un mélange de bourru et d'honnête homme, tels sont les caractères du talent et d'apologue de M. Viennet. Il a le mérite d'avoir créé un genre: la fable *politique*. Ses animaux sont le plus souvent des électeurs et des éligibles, des avocats bavards, des courtisans qui se croient des ministres... Tous les travers, tous les désordres politiques et moraux de notre époque, ou plutôt les vieilles passions humaines sous les vêtements neufs de l'époque, voilà les sujets les plus ordinaires des apologues satiriques et de la verve honnête de M. Viennet; — în aceste rânduri credem că e vorba de Alexandrescu. Asemenea și cu *Lachambeaudie*: «Les fables de Lachambeaudie sont écrites avec soin, bien que la forme n'en soit pas toujours irréprochable. Elles plaisent constamment par le sérieux de la pensée, et l'on ne peut contester à leur auteur un talent de plus sympathique; elles se distinguent par un grand caractère de bienveillance, par un souffle de libéralisme et de démocratie honnête etc. Il est mort pauvre, car on sait que le métier de poète et de fabuliste n'enrichit guère»; etc. Unele din

fabulele lui Donici au chiar același subiect ca Lachambeaudie, vezi «Vaporul și calul — *La locomotive et le cheval*». Să adăugăm că chiar anul nașterii este același la cei doi poeți (1806).

Oricari ar fi neajunsurile de formă ale fabulelor române, ceea ce de altmintrelea se explică și se poate chiar scuza, avându-se în vedere momentul literar relativ în care s'au produs, totuși mai ales pentru epoca în care au scris acești doi fabuliști, cele mai multe din fabulele lor — valoarea lor devine foarte mare, în ceea ce privește fondul și rezultatele dobândite.

În adevăr, într'un timp când un absolutism năbușitor apăsa asupra țărilor române, și când foarfeca neînduplecatei censuri stingea în germeni orice manifestare a cugetării libere, numai fabula protesta înaintea națiunii, pe care voia s'o ție deșteaptă, și înfiera prin accente tari acea stare de lucruri. În fabulă se făcea istoria țării, aci se făcea politică; fabula era amvonul de pe care se propaga unirea, moralitatea și virtutea.

În privința aceasta, oricum ar fi fost fabula: născocită, imitată, tradusă ori localizată, ea devenia originală ¹⁾ și corespundea unei situațiuni bine determinate și bine înțeleasă de totă lumea.

Ca și în formă așa și în fond, Alexandrescu fu mai independent și mai original în morală

¹⁾ Vezi R. Ionescu și V. A. Urechia în privința originalității lui Donici și în genere a literaturii române.

sa de cât Donici. Mai ales unde se țin de imitațiunea predecesorilor, Donici este chiar impur în morala sa ¹⁾. Altmintreli legătura între apolog și morală reese ușor din expunere. Acțiunea în care se înfășoară morala este mai totdeauna justă, întreagă și verosimilă.

Bonif. Florescu totuși, într'un studiu publicat în «Columna lui Traian», 1874. asupra lui Alexandrescu, crede că unele fabule ca «Elefantul în domnie» (care nu tolera lupilor să ia de cât o piele de fiecare oae), și «Câinele și cățelul,» care cerea egalitatea cu leii, nu cu căței, nu sunt verosimile.

Cu toate astea, fără a jicni unitatea acțiunii, ambii fabuliști strecoară reflexiuni și adesea chiar descrieri întregi; precum aceasta din Alexandrescu — unde, după ce arăta cum domnul ministru-lup prăpădia bieteale oi nevinovate — poetul exclamă:

Și când o să ne vie,
O zi de bucurie,
Zi foarte așteptată
Și scumpă în nevoi,
Ca să vedem odată
Pe lupi mâncați de oi.
etc., etc.

(*Elefantul în Domnie*)

¹⁾ Vezi fabula «Greerul și Furnica» «Florile,» «Leul și Șoaricile, Stejaru și Teiu.» etc.; Alexandrescu încă pare îndoios în morala din «Privighetoarea în Colivie» și «Lebăda și puii Corbului», în care se pare că incurajează sclavia.

Sau ca acestea, dela Donici :

O! toate trec pe lume! dar fapta rea-i fatală,
De-a ei ademenire nu poți scăpa ușor :

Judecătorul care

La 'ntâi alunecare,

Vrea cugetul s'adoarmă ca pilda unor alți...

Să știți că-n mârșăvie va 'ntrece pe ceilalți;

Un cămătar ce-odată, ia pe an dobândă

Cât capete, e 'n stare pe tatăl său să vândă ;

Un avocat ce crede să facă negru alb

După a mea părere are moral cam slab ;

etc.,   etc.,   etc.

(*Nada și Chiticul* 1).

De multe ori acțiunea este împodobită cu reflexiuni filozofice și morale, ca de ex., în Alexandrescu :

Adesea nenorocirea

Schimbă gândul și simțirea

(în «*Cănele isgonit*»).

sau

Pentru al obștei bine o pagubă oricare

Nu mi se pare mare.

(în «*Lupul și Ursul*»).

Uneori un simplu cuvânt produce acelaș efect 2):

Mintosule, de unde vi?

O vulpe pe măgar văzând l'a întrebat (Donici).

Succesul fabulelor lui Donici și Alexandrescu

1) Asemenea vezi descrierea vederii Moldovei din muntele Ceahlău în «*Vulturul și Păianguenul*» de Donici; ori o tabără a dobitoacelor în «*Dreptatea Leului*» de Alexandrescu.

2) La Motte numește acest efect le *riant* (comic) și-l consideră ca parte esențială în fabulă.

se datorește însă fondului moral ce coprindeau, pentru care și influența lor n'a fost mai puțin însemnată asupra contemporanilor și nu va fi chiar asupra urmașilor lor.

Iacă un rezumat al fabulelor lui Alexandrescu :

În privința morală :

Faptele să corespundă totdeauna cu vorbele (fab. I)¹⁾; nu criticați pe alții, dacă nu sunteți în stare să faceți mai bine (f. II, IV); căci una este a critica și alta a executa (f. 11); nu vă lăudați cu meritele străbunilor, căci «gloria străbună pe străbuni cinstește» (f. 5, 13); nu vă arătați cu talente pe cari nu le aveți, căci veți deveni neplăcuți (3); feriți-vă de oamenii prefăcuți (10) și nu vă încredeți jurământului celui ce l'a călcat odată (14); asemenea fiți cu luare aminte la alegerea amicilor voștri (20) și nu aveți încredere în declarațiile de prietenie ale neamicilor voștri (25) și ale acelor cari vă promit lucruri ce nu le stau în putință (28); la tinerețe fiți prudenți și nu vă încredeți prea mult slabelor voastre forțe (17); căci în genere nu trebuie să te crezi mai mult decât ești (24); de altmintrelea luminează-te și vei fi (23); nu fiți însă vanitoși, căci vă expuneți răsului (27).

1) Ordinea fabulelor o luăm după ediția din 1863.

Unii oameni se smintesc îndată ce ajung ceva (38). Fiți liberi da nu abuzați de libertate (34); decât slugă la un măgar mai bine la un câine de neam (26). Orice stăpânire e rea pentru popor (31); numai prin unire se poate duce o întreprindere la bun capăt (29); cine este unit înăuntru, nu poate avea nici o temere din afară (6); nu lăsați pe mâine ceea ce puteți săvârși astăzi (39) și fiți totdeauna recunoscători către voitorii voștri de bine (35).

În privința stărei politice:

În cap se afla un Domnitor simplu și îngăduitor la toate abuzurile (7); miniștrii ca și Domnitorul asupriau poporul (36); Judecătorii erau nedrepti: nu le plăcea adevărul (8), despuiau ca și mai marii lor (16) și sărăceau pe împricinați (30); iar când li se făcea vre-o observație de la superiorii lor, se imputa și acestora aceleași lucruri (33); mulți strigau contra regimului dar numai până li se acorda și lor nescăi favoruri (22).

Boerii cei mari petreceau pe ruinele mizeriei publice și să cinsteau cu streinii (32); clasa parveniților se înmulțise foarte (21) și, de și Egalitatea era proclamată, ea rămase însă literă moartă (12); iar adevărații amici ai poporului

erau izgoniți de mulțimea amăgită și îndobitocită (9).

Iată pentru ce—mai ales, admitând împreună cu Alexandrescu ¹⁾, că «meritul unui poet stă în plăcuta întipărire ce ne lasă citirea poeziilor sale» — vom zice și noi terminând, că, poeții noștri Donici și Alexandrescu au bine-meritat de la Români, de oarece plăcută este întipărirea ce ne lasă citirea poeziilor lor.

Contemporan cu Alexandrescu și Donici mai scrieră fabule în **Muntenia** încă :

C. Balăcescu, născut la 1800 mort în 1882, se pune alături cu Alexandrescu prin fabulele sale, unele devenite populare.

G. Crețeanu, născut la 1829, mort la 1887 a scris și câteva fabule, de o morală pură în care rupe cu tradiția veche (vezi Greerul și Furnica, Corbul și Vulpea, etc).

G. Baronzi, (1825) a scris o alegorie asupra prigoinei Românilor de către Turci, intitulată «Romana». În genere, cei mai mulți scriitori s'au îndeletnicit și cu compuneri de fabule după timp și împrejurări, fie poeți ca *D. Bolintineanu* (1826—73) care a versificat mai multe basme; (a lui fabulă însă «Leul mort și Măgarul», imitată după la Fontaine, nu arată nimic din talentul marelui poet), *Nicoleanu*, etc; fie savanți ca d. *Hasdeu*, de la care avem câteva foarte pișcătoare fabule publicate în «Columna lui Traian» și apoi

---

¹⁾ Vezi «Prefața» la «Meditații, satire și fabule», ediția din 1842 București.

reproduse în volumul d-sale de «Poezii»; asemenea și *V. A. Urechia* n'a disprețuit acest gen publicând, fie sub numele său propriu, fie sub pseudonimul *Stelescu*, mai multe fabule prin diverse ziare.

C. Aricescu, încă a publicat câteva fabule, în a sa «*Arpa română*», București 1852.

Între operele postume ale lui *I. Heliade R.* se află și o culegere de vre-o 10 fabule tipărite la diferite ocaziuni, mai toate politice: dintre cari mai remarcabilă este «*Măceșul și Florile*» și toate pline de aluziuni locale și d'ale timpului. O mențiune deosebită merită și «*Fabulele*» tânărului poet *Mircea Demetriad*, tipărite în București 1883.

Dintre scriitorii **Moldoveni** s'au îndeletnicit și cu fabule mai ales *C. Negruți* (1809—1869) care traduse mai multe fabule d'ale Prințului Cantemir, în număr de șese, publicate în vol. II al scrierilor sale complete, ed. Socec, București; dar mai cu seamă *C. V. Carp* (1838-1880) ale cărui fabule par inspirate din câte o zicătoare pe care 'și propune s'o desvolte; calitățile literare ale fabulelor lui Carp, 'l pot pune alături cu Alexandrescu și cu *Donici* pe care uneori chiar îl întrece dacă n'ar fi prea deșirate, deosebindu-se și prin aceea că nu sunt atât politice ca ale celorlalți. *G. Tăut*, (1823) din contra, are abia 3 din 10 fabule care nu sunt politice; stilul său e mai mult satiric și epigramatic, morala severă și versul prea uniform, el reprezintă starea de decadență sau mai bine de transformare a fabulei în satiră și pamflet. Nu tot așa sunt fabulele, 101 ale lui *G. Sion*, care a încercat, poate cu mai mult succes decât toți antecesorii săi, să dea fabulei forma poetică și obiectivă, care strălucește în *La Fontaine*, pe care a și voit să-l imiteze. Au mai scris și alții fabule, precum: *D. Gusti*, *D. Ralett*, *Nichitake*, *N. Istrati*, etc.

În genere se poate vedea că în Moldova s'a cultivat mai mult de cât în Muntenia fabula poetică.

Nici *Basarabia* n'a rămas îndărăt cu tributul său în acest timp de nevoi pentru poporul român, mai ales pentru cel basarabean; ba chiar caracterul principal al fabulei basarabene este naționalismul cel mai înfocat. *C. Stamati* și *I. Sârbu* fură cei doi scriitori cunoscuți prin fabulele lor în România de peste Prut ¹⁾; În privința lui *C. Stamati*, vezi aprețierile lui *C. Hurmuzachi* din *Dacia literară* cari trec de «autoritate a lucrului judecat».

Din cele zise asupra fabulei române, în rezumat constatăm că: toți fabuliștii noștri au cultivat fabula mai mult ca mijloc decât ca scop, caracter de altmintreli comun tuturor fabuliștilor — indignatio fecit versus; — și apoi, un caracter particular la ai noștri, că nici unul nu s'a inspirat mai mult din fondul literaturii populare.

Pentru aceasta și succesul și durata fabulei noastre s'a mărginit numai la unele straturi ale societății române și mai mult într'o epocă bine determinată. Putem dar conchide că, «Fabula română își așteaptă încă Mirele său».

---

¹⁾ De la *C. Stamati* avem o culegere de fabule publicate în «Musa Românească», la Iași, fără dată; iar de la *I. Sârbu* avem o culegere de fabule tipărite la Chișineu în 1851, tipografia Popov.

FABULE ROMÂNE

Vulturul săgetat.

Un vultur, șezând într'un loc înalt, pâdea doară și-ar vâna ceva de prânz; însă, cum adeseaori se întâmplă, că acela care vrea pe alții să vâneze, pe sine însuși se vânează, și carele pornește după lăna altora nefiind smulsă, el însuși vine acu tot tuns. Un vânător, fiind aci oare-unde ascuns, a săgetat pe vultur.—Ah al meu amărât vânat! au pe tine te-am așteptat eu, aicea? începu, jumătate mort fiind, a grăi vulturul sie. Dar când încă văzu la capătul codoriței (suliței) pene de vultur, zise: ticălosul de mine! sfârșindu-și viața, au doară mie însuși penele mele mă omoară? nu mi-e atâta de jale pe săgeată, cât îmi e pe penele mele.

Învățătura. — Omul cel nedrept și rece, este asemenea vulturului fabulei acesteia, căci tot gândește și iscodește și bate capul cum ar face rău altuia, până când cade el însuși în rău, apoi atunci plânge și se vaetă. Dragii mei născători și părinți! ertați-mă pentru această luare de seamă; dacă tata și mama nu se iubesc între sine și nu se cinstesc, apoi din cine se

vor învăța fiii lor, ca să-i cinstească și să-i iubească? Socotiți, drept aceea ca să dați pruncilor voștri din pârga tinerețelor modul faptelor bune, dacă poftiți să vă fie vouă buni, iar mai vartos așa să fii către născătorii tăi, cum poștești să-ți fie pruncii. Cu dreptul se plânge vulturul spre penele sale, că nimic nu e omului mai cu jale, decât când pătimește dela ai săi, și dela neamul său; cine ți-a scos ochii? fratele; pentru aceia așa afund, zic bătrânii. Așa dară dela cine va aștepta ajutor? Deci să ne cercăm pe noi înși-ne, nu cumva suntem noi pricina, că nu ne iubesc neamurile și prietenii; căci acela care însuși lui în lume își este prieten nu-și va dobândi și credincioși prieteni; și care numai însuși lui își place și își slujește, acela are domn cu totul nebun.

D. ȚICHINDEAL.

Cerbul.

Cerbul venind la un râu a bea apă, ș'a văzut coarneaule în apă, începând a le lăuda pentru mărirea și frumusețea lor; iar picioarele părăndu-i-se că sunt prea subțiri le-a defăimat.

În acest timp, iată că văzu pe vânător venind cu câinii; atunci se repezi spre câmp, și îi lăsă departe de sine; apoi, intrând într'o pădure deasă și încurcată, i se încurcă coarneaule în crângile pădurei și ajungându-l câinii l'au omorât, iar el ticălosul sfârșindu-și viața a zis: nenorocitul de mine cât de târziu cunosc că *mai utile* și *de mai folos* mi-ar fi fost picioarele decât coarneaule!

Învățătura. — Cât ne amăgim prețuind frumusețea corpului pe din afară; iar a sufletului și a inimei frumusețe, înțelepciune și bunele moravuri de nimica sau de puțin preț le prețuim.

D. ȚICHINDEAL.

Puii de șoarece și muma lor.

Puii șoarecelui, dacă au crescut, au început a umbla, a eși din gaură și a alerga; au văzut mai întâiu în viața lor mârțanul, motocul sau pisicul, deci au întrebat pe mama sa ce fel este acesta? «Nu întreba, fătul meu! Că acesta e rău și îndărătnic, și se cheamă mârțan, cotoc, numai aceasta să ții bine minte, ca nu cumva, băgându-l în casă, să eși din gaură afară; că apoi vei afla vre-o minune.» — «Ce; Mârțan, mamă! Hiu! că și numele îi este înfricoșat. Dar ia caută, mamă, cum șeade în pace, nimănu-i nu face nimica; numai se linge și se netezește,» zice șoricelul. Apoi iar zice muma-sa: «Ia seama bine; să nu-i crezi că nu-ți vine sărăul de dimineață, că acesta când se face mai neluător de seamă, atunci mai tare să te păzești de el.»

Însă nebunul șoarece, neputând șeadea în pace, gândia că-l mănca locu, caută, fuge înapoi, privește și iar caută din gaură să-l vadă, să-l ochiască mai bine, iar când îl văzu pe motoc întors cu spatele de către gaură, își mai scoase capul să mai vadă puținel încă și mai bine; paf Motocul cu laba pe capu-i. — «Dii! Ții! Țiui! Ha! Țiu! Ii zice muma-sa, nu vrei să ascuți, te mănca spatele? Ai găsit cine te va scărpină».

Așa este pruncilor celor mici care nu ascultă pe tatăl său și pe muma-sa.

D. ȚICHINDEAL.

Ursul și albinele.

Un urs a venit la un stup, și a început încetișor a scoate fagur și a mânca la miere; iar o albină l'a împuns tocmai în vârful nasului, deci el s'a mâniat, apoi a ridicat stupul și l'a zdrobit de pământ. Atunci s'au

întăritat toate albinele asupra-i și au început a zbura, care în ochii, care în urechile lui, atâta cât el a început a-și căuta loc de mântuire, zicând : «Au nu sunt eu nebun ? Poate că mi-ar fi fost mai bine să rabd eu răutatea unui prieten, decât cu izbânda cea fără de vreme pe mulți să-i întăritat asupra mea.»

D. ȚICHINDEAL.

Privighetoarea și vulturul.

Cât te fericesc eu pe tine înalt zburătorule Vulture, îi zice oare când Privighetoarea ? ești vrednic a te chema împăratul tuturor pasărilor. Cum te înalți cu mărire la atâta înălțime ? Tu trebuie mai frumos să vezi cereștile frumuseți, decât noi toate celelalte pasări de jos le vedem ? Ei, Privighetoare dragă, că proastă mai ești și nimic nu știi ! Au gândești tu, că eu pentru dragostea frumuseții cerești atâta de înalt mă suiu ? Eu mă suiu ca de acolo mai limpede să pot vedea vre-un epure, vre-o țestoasă sau vre-un arici jos pe pământ. Amuți privighetoarea și gândi în sine, dacă tu și într'o așa înălțime de nimic alta nu gândești decât de foale, laude-te de acum cine te va lăuda, dar eu nu.

Învățătura morală. — Nu este de mirare că vulturul se sue atâta înalt, numai pentru interesul său, pentru că aceia este născut, ca așa să se hrănească ; numai de mirare este când omul cel cu înțelepciune și cu graiu după chipul lui Dumnezeu zidit, suindu-se le vre-o chemare înaltă, de nici un bine de comun nu grijește, ci toată petrecania și îndeletnicirea lui spre acel necuvios sfârșit este aplecată și pornită, ca numai să capete bani, și numai lui să-i fie bine ; iară alții caute cum vor trăi și ca să-și poată ajunge acest

spurcat scop al lor, în loc de a lăți învățăturile care slujesc spre adevărata cunoștință de Dumnezeu, spre buna purtare, spre luminarea minții și spre toată buna norocire și fericire a neamului omenesc; ei cu meșteșuguri dechiline plase le împiedică și le încurcă, că învățând să rămână neînvățat, și cu ochii deschiși fiind să nu vadă, și minte având să nu priceapă, că se află în apă turbure și în primejdie totdeauna a fi vânat.

IOAN TOMICI.

Greerul și furnica

Săltând greerul la țară
 Șuerat-au toată vară,
 Și când iarna a venit
 Cu nimica s'a trezit,
 Neavând măcar de dor
 Muscă sau un vermișor.
 Pe furnica sa vecină
 A rugat să-l împrumute
 Cu un grăunte, c'o neghină,
 Să mai prindă la virtute,
 Zicând: — zău, la timp de trier,
 Dau parola mea de grier,
 Inturna-voiu toată soma
 Și 'nteresul de 'mprumut.
 Dar furnica econoamă
 I-a zis: — vara ce-ai făcut?
 — Prin câmpii și prin grădine
 Am cântat până a dat bruma.
 — Tu cântai, îmi pare bine,
 Joacă, vere, dar acuma!

G. ASAKI.

Moartea și nenorocitul.

Un lemnar din cei sărmani,
 Plin de grijă și de ani,
 Cărând vreascuri grele 'n spate
 Din pădure pe la sate,
 Se 'nturnă încetișor
 La săracul foișor
 Obosit, neputincios,
 Pune sarcina sa jos
 Și-și aduce-aminte-anume
 Câte suferă pe lume!
 Că, de când el s'a născut,
 Rele numai a văzut.
 Fără vipt de multe ori,
 Fără somn adeseori,
 Toată noaptea 'n gânduri zace,
 Ziua nici cum n'are pace,
 Căci vătaful rău și tont,
 Boerescul peste pont,
 Birul greu și mii beilice,
 Doi feciori și patru fiice,
 O soție sfădătoare
 Viața îi face-o lingoare!
 În cât, vrând a-și face seamă,
 Ca să vie moartea chiamă!
 Nesătoasă deci bătrână,
 Țiind secerea în mână,
 Repede s'a arătat,
 Și ce vreă l'a întrebat?
 Văzând fioroasa moarte,
 Spăimântat lemnarul foarte,
 Zice: «— Rog, ajut'un pic
 «Ceste lemne să ridic».

Moartea curmă toate cele,
 Omul însă-i mai dorit
 A suferi mii de rele,
 Decât a fi mântuit !

G. ASAKI.

Broaștele cari cer un împărat.

Nevrând broaștele s'asculte
 De guvernul democrat,
 Dela Zevs, cu strigări multe,
 Au cerut un împărat.
 Zevs, ce-i zeu îndurător,
 Le-au trimes un domnitor
 Pacinic, drept, cu blândă fire,
 In cât altul nicăire
 Nici odată s'a văzut.
 Dar din cer când a căzut,
 A sunat așa de foarte,
 In cât neamul cel broscos
 Bolând mult și mai fricos,
 Prin coșar, glodoase boarte
 Tupil s'a acufundat,
 Și timp mult n'a cutezat
 De-a scoate capul afară
 Să facă concert de seară.
 Suveranul însă-acel
 Pe care l'a socotit
 Că-i vr'un uriaș cumplit,
 Ram a fost d'un copăcel.
 Despre această mare teamă

Avea broasca, care întâi
 A eşit să iae seamă
 Şi să dea semn l'ai săi.
 Dar abia de ram încet
 Tremurând s'apropiet,
 Iată şi-alta vine'n urmă,
 După ea întreaga turmă.
 Apoi nu prea târzior
 Tot acel broscos popor,
 Aşa bine s'a deprins
 La fireasca bunătate,
 In cât sărea înadins
 Impăratului pe spate.
 Păzind al său caractir
 Toate suferă acel Sir!
 Insă broaştele rebele,
 Neastâmpărate, rele,
 Către Zevs iar au strigat:
 «Să ne dai alt împărat
 «Care mai vioiu să fie!»
 Zevs atuncia în mânie
 Le trimete o cucoară
 Care 'mpunge, le omoară.
 Să arate-a ei putere,
 Le înghite, şi'n plăcere
 Căpătânile le sfarmă.
 Iată ţipăt nou şi larmă
 Broaştele au înălţat!
 Atunci, Zevs a detunat
 Cu aceste aspre zise:
 «Broaşte, haide! pare-vi-se
 Că eu voi să mă supun
 Către ţipătul nebun?
 Dacă aţi fi avut minte,

Trebuia să fi ținut
 Pe guvernul de 'nainte.
 Dar după ce l'ați pierdut,
 Vă era destul odor
 Acel pacinic domnitor.
 Acuma vă dau un sfat ;
 Păstrați p'acest împărat,
 Nu cumva iar prin schimbare
 Să dați peste-un rău mai mare.

G. ASAKI.

Ochii și nasul.

Urma ceartă dineoare între ochi și-un nas vecin,
 Cui din doi, după dreptate, ochelarii se cuvin ?

Advocat se făcu limba și pe nas îl apăra,
 Iar urechea prezidentul, a ei ziceri asculta,

Atunci limba cu talent.

A zis către prezident :

— «Dreapta pleacă-ne ureche,

«Să auzi dovezi o mie,

«Prin înscris și mărturie,

«Cum din epoca cea veche

«Neam de nas, tot necurmat,

«Ochelarii au purtat,

«Și-i se cade ca moșie

«Trecută în paragrafie.

«O comisie de mazăli,

«Rânduită chiar pe nas,

«Au găsit între movilă

«Brazda ce-ochelarii au atras.

«Tribunalul va ierta
«Să pot pilde arăta:
«Fața dacă ar fi rămas
«De'ntâmplări să n'aibă nas,
«Cine-ar fi acel măgar
«Ca să poarte ochelari?
«Din aceste lămurit
«După legi a dovedit:
«Cum că pentru nas anuma
«Ochelarii s'a ursit,
«Ș'ochelarilor în lume
«Post pe nas s'a rânduie!»
La această limbuție
Bravo 'n sală-a răsunit.
Iar nasul de bucurie
De trei ori a strănutat!
Dar ghibacea noastră limbă
A ei sistemă o schimbă,
Și chiar pentru altă parte
Paragrafuri tot din carte
Așa vederate a scos,
Că a dovedit pe dos,
Fără nici un pic favor,
Nici prepus de strâmbătate,
Cum că ochii au dreptate
Peste ochelarii lor.
Dar urechia care'n faptă
A limbei a înțeles
Mitairea în proces,
Hotărâre 'ncheie dreaptă:
«Nasul drept de proprietar
«Aibă peste ochelari,
«Ochii se vor mărgini
«Prin ei numai a privi.

Leul și Gusganul.

*Cât se poate, se cuvine
A face altuia bine,
Că-ți va veni adeseori
De-unde n'aștepți ajutor.*

Un gusgan, ce sub pământ
I se urâse-a sta mereu
Zburând ese din pământ
Și dă în laba unui leu.
Dar acest'au arătat
Cuget chiar de Impărat:
Căci, în loc ca săl sugrume,
L'au lăsat să roadă în lume.
Insă astă bună faptă
Mulțumită află dreaptă.
Se par lucruri necrezute
Un gusgan pe leu s'ajute!
Din acea pădure deasă
Umblând leul ca să iasă
In o cursă întinsă cade
Și cerând din ea să scape
Mugind bietul tot se urcă,
Insă'n laț mai rău se'ncurcă
Și nu poate să ajute.
Dar gusganul venind iute
Pe rețeaua ce'l înoadă,
Nevoindu-se s'o roadă
Astfel o au destrămat
In cât leul a scăpat

G. ASAKI.

Țăranul și fii săi.

*Munca multă și osteneală
Pe om nu dau de sminteală.*

Un sătean înavuțit
Având zile prea puține
A chemat pe fii la sine
Și-n acest chip le-a vorbit:
— «Nu vindeți vre-odinioară
Ale mele mici ogoară
Ce părinții mi-au lăsat
Că în ele au îngropat
Un odor dar nu știu unde
Acel aur se ascunde;
Să fiți însă cu răbdare,
Și lucrați fără 'nctare,
Săpând câmpul de cu vară.
De cu zori și până'n seară;
Și ogorul semănat
Să nu-l lăsați nelucrat.»
Moare 'n urmă ist părinte
Dară fii lui cu minte
Ca odorul să nu'l scape
Incep tot câmpul să sape,
N'afă aur nicăire,
Dar în loc pe moștenire
Și o roadă timpurie
Le aduce bucurie
Sfatul fu mântuitor:
«C'osteneala-i chiar odor.»

Vulpea și Țapul.

Un bărbos țăp cornoratic
 Cu o vulpe odinioare
 Se duseră la văratic
 Ca să facă o vânătoare
 Țapu-i tont dar fumuratic ;
 Soțul său e viclean practic.
 Ambii, însetați de căldură,
 Într-un puț s'au scoborât.
 După ce prin băutura
 Setea lor și-au răcorit,
 Zis-a vulpea : «Ei cumetre,
 Nu-i destul a se adăpa
 Dintr'aceste oable, pietre
 Cum oare... noi vom scăpa ?
 Eu însă cred că să te faci
 Țap cuminte și ghibaci
 Și 'n a puțului părete
 Labele 'ți întinde drept,
 Apoi eu pe-a tale spete
 Și pe cornul înțelept
 Voi sui, și până în seară,
 Teafăr te voi scoate afară.»
 Atunci țăpul a strigat :
 «Bravo ce plan minunat !
 «La aceste câtu-i Prutul
 «Nu m'ajungea priceputul !»
 Însă vulpea nu se încurcă,
 Și din puț pe țăp se urcă,
 Ș'ajungând sus pe pământ
 Face țăpului cuvânt :
 Prin îndemn către răbdare,
 Ce-i virtute foarte mare,

Zicând : dacă maica fire
 Ți-ar fi dat și ție minte
 Măcar cât în barbă ai fire,
 Apoi în puț mai 'nainte
 De-a intra, tu ai gândi
 De acolo cum ai eși.
 Ian vezi acuma țape!
 Din puț cine-ar să te scape;
 Iartămă dacă m'am tras
 Un interes mă chiamă
 Pe care nu pot să-l las.»

Orice lucru înfînțezi
 Resultatul să-i prevezi.

G. ASAKI.

Cânele și umbra lui.

*Omul cu năluci viază
 Lăsând lucrul cel vădit
 Numai umbra ce vânedză
 Precum cânele a pățit.*

Un câne odinioară
 Peste-o apă curgătoare,
 Trecea cu grăbire în not
 Ținând o friptură 'n bot,
 Când în apă de-odată
 Alt asemenea 'i s'arată
 Cânelui atunci se pare
 C'acea porție 'i mai mare
 Și văzându-și umbra 'n apă

Numai că lucrul îl scapă,
Dar când botul a căscat
Puțin de nu s'a înecat,
Incât cu nimic din val
Teafăr abia scapă 'n mal.

G. ASAKI.

Țăranul și ochelarii.

Un om mereu auzind
Pe unii pe alții vorbind
Câți știu carte și citesc
Cu patru ochi se numesc,
A plecat la târg și el
In desagă cu un miel.
Vându mielul, bani luă,
Pe la bolte apoi intră,
De ochi de om întrebând,
La ce negustor se vând,
Cu care să poată citi
Și scri și socoti.
Un boltaș l'a auzit,
Și, după ce l'a poftit,
I-a dat niște ochelari,
Ca să vadă toate mari.
El dacă i-a așezat
Și 'ntr'o carte s'a uitat
A zis: «Deșert mă trudes
C'uite, nu pot să citesc».
Negustorul, ș'alți având,
Îi înfățișă, zicând;

«Vezi, aceștia-s boerești ;
 «Doar vei putea să citești».
 El, prin ei cum s'a uitat,
 A zis : «Surda mi i-ai dat,
 «Că nu pot citi de loc ;
 Se vede că n'am noroc».
 Boltașul cătând la el,
 I-a zis : «Eu mai am un fel,
 Cu aceștia-i vedea bine,
 «Că-s scumpi, nu-s pentru oricine».
 — «Adu-i, cât de scumpi ar fi,
 Că-i iau d'oiu putea citi».
 Dar, cercându-i, a zis iar :
 «Și aceștia 'n zadar ;
 «Că uite, ochi-mi sgâiesc,
 «Și tot nu pot să citesc,
 «Of, și ce poftă aveam,
 «Acasă când mă gândiam !»
 Negustorul l'a 'ntrebat :
 «Cum te văz n'ai învățat ;
 «Și acum te necăjești
 «Pentru 'ntâiu ca să citești».
 — «Vezi bine, a răspuns el ;
 «De aceea venii c'un miel ;
 «Că, de ași ști să citesc,
 «De aceștia ce-mi trebuesc?»

ANTON PANN.

Calul stătut.

Un cal slab, stătut de cale,
 Căzut zăcea într'o vale,
 Neavând nici o putere.

Ca să mai stea în picere.
 Și iar se culcă îndată.
 Care văzându-l un câne
 Leșinat, flămând de pâne,
 Sezu lângă el aproape,
 Așteptând ca să-l îngroape.
 Calul gândul pricepându-i,
 Oftă supărat, zicându-i :
 «Ce-ți pierzi vremea lângă mine ?
 «Nu mor, nu, du-te mai bine».
 Cânele gura căscându-și
 I-a răspuns, coada, mișcându-și:
 «Pot ședeă e degeabă,
 «Că și acasă n'am treabă».

A. PANN.

Momița.

Momita, precum se știe,
 E din fire prea isteată.
     Cu ageră ghibăcie
 Și nu mai puțin măreață
 Orice vede precum omul,
 Vrea să facă și ea 'ndată.
 Pândește ce face omul
 S'apucă ca să lucreze
 Vrea 'ntocmai să-l imiteze.
 Și la asta are dreptate,
 Toate ale ei cercetate
 Fiind de om mai aproape
 Decât bestiile toate.

În casa unui mare om
 Aflându-se o momiță
 Și 'ntr'o zi de sărbătoare
 Văzând pe o cuconiță
 Cum face părura sa,
 Rămâind singură 'n casă
 Momița pe teapa sa
 Nu vrea mai jos să se lase.
 După ce întâi se unse
 Cu parfumuri, cu pomadă,
 Pe la bot și pe la coadă,
 Puse 'n cap și o bonetă
 Și la gât o cordeletă.
 Vrând apoi a se și rade
 Cu briciul, rade și nasul,
 Și voind a fugi, cade
 Călcând cordela cu pasul.

Nu ne fie de mirare,
 Văzând pe-o biată momiță
 Având astă neputință,
 Căci oameni cu cuvântare,
 Cu minte, cu 'nțelepciune
 Pățesc altele mai rele
 Pentru-a lor deșertăciune,
 Căzând în mii de smintele,
 Când nu se cunosc pe sine
 Ce sunt, sau ce pot mai bine

Cu aceea ce nu se 'mpacă
 Ș'ar voi ca să se facă
 Aceea ce natura nu i-a făcut,
 Nici cultura a putut.

G. SEULESCU.

Greerul și furnica.

Greerul în desfătare
Trecând vara cu cântare.
Deodată se trezește
Că afară viscolește,
Și de mâncat el nu are.

La vecina sa furnică
Alergând cu lacrimi pică,
Și se roagă să-l ajute,
Cu hrană să-l împrumute,
Ca de foame să nu moară,
Numai pân' la primăvară,

Furnica l'a ascultat,
Dar astfel l'a întrebat :
— «Vara, când eu adunam,
Tu ce făceai?» — «Eu cântam,
În petrecere cu toți» —
— «Ai cântat!.. Îmi pare bine,
Acum joacă dacă poți;
Iar la vară fă ca mine».

AL. DONICI.

Gânștele.

Cu o prăjină mare
Țăranu gânște de vânzare
Mână la târg
Și drept să zic :

In cârdul gânștelor, spre buna îndemnare,
 Grăbind la zi de târg, — bătea ades cam tare.
 (Dar unde câștig sau pagubă s'atinge,
 Nu numai gânștele și omenirea plânge)
 Ea nu vinovățesc țăranu nicidecum ;
 Iar gânștele altfel aceasta judeca,
 Și întâlbindu-se cu un trecător pe drum,
 Așa striga ;

«A ! ce necaz, ce osândire !

«Asupra gânștelor, ce crudă prigonire !
 «Privește, un țăran cum bate joc cu noi ;
 «De astă noapte el ne mână d'inaoi.
 «Lui, nătărăului, nu-i trece nici prin minte,
 «Că are datorie a ne arăta cinste ;
 «Căci noi ne tragem drept din neamul cel slăvit,
 «Ce Capitolia din Rom'a-izbăvit !
 «Romanii mulțumiți au pus și sărbătoare,
 «Pentru așa a lor prea vrednică urmare».

— «Și voi tot cu aceasta vreți

«A lumii slavă să aveți?»

A zis acel drumeț.

— «Strămoșii noștri...» — «Știu,

«Ce faptă vrednică, voi ați făcut în lume?»

— «Nimica, însă noi...»

— «Că numai de fripture voi

«Sânteți și bune !

«Lăsați dar pe strămoși în pace.

«Cu fapta e cinstit acel care o face».

Această fabulă a lămuri se poate,
 Dar gânștele nu se 'ntarte.

Furnica.

O furnică

De soi mică,

Iar de inimă prea mare,

Aduse furnicarul într'o nespusă mirare,

Căci precum al ei istoric lumea a încredințat :

Ea purta grăunțe 'ntregi, de orzul cel mai mașcat.

Era înc'acea furnică

Și la războaie voinică.

Un vermișor vedea

Se repezia și-l prindea.

Chiar păianguenul, cu-atâtea săbii, coase, înarmat,

Al ei ac de biruință, într'o vreme a 'ncercat.

Dar furnica, ca și omul, cu dorinți nesățioase

De-a furnicarului slavă, prea curând se dezgustase.

«La târg, zise ea odată,

Mă duc, lumea să mă vadă

Și oamenii să se miere

De vestita mea putere».

Și astfel prea îngânfată,

Într'un car mare cu fân s'a suit îndată ;

A ajuns la târg, dar vai ! ce cumplită lovitură

Mândriei sale văzură ;

Căci nici unul dintre oameni la furnică nu căta,

Când puterea să-ți arate ca minut nu înceta ;

Și cu toată a ei silință, firile de fân trăgea,

Sau vre-o muscă nătărăucă prinzând iute o 'mpungea,

Însă 'n fine obosită de zadarnice cercări,

Câinelui de lângă car i-a zis : «Dragă, nu te miri

De a oamenilor prostie

Vezi că nu se uită, orbi sânt pentru fapte mari,

Fiecare cu-ale sale ; când la noi în furnicari

Toată furnica mă știe».

AL. DONICI

Racul, Broasca și Știuca.

Racul, Broasca și o Știucă
 Într'o zi s'au apucat
 De pe mal în iaz să ducă
 Un sac cu grâu încărcat ;
 Și la el toți se înhamă,
 Trag, întind, dar iau de seamă
 Că sacul stă neclintit,
 Căci se trăgea neunit.
 Racul înapoi se da,
 Broasca tot în sus sălta,
 Știuca foarte se izbea
 Și nimic nu isprăvea.
 Nu știu cine-i vinovat ;
 Însă pe cât am aflat,
 Sacul în iaz nu s'a tras
 Și tot pe loc a rămas.
 Așa e la omenire,
 Când în popor nu-i unire,
 Nici o treabă nu se face
 Cu izbândă și cu pace.

AL. DONICI.

Vulpea și Bursucul.

Da dincotro, și unde
 Alergi tu așa iute ?
 Bursucul întâlnind pe Vulpe a 'ntrebat :
 « Oh ! dragă cumetre, am dat peste păcat,
 Sunt iată surghiunită !
 Tu știi că eu am fost în slujbă rânduită
 La o găinărie.

Cu trebile ce aveam, odihna mi-am lăsat
 Și sănătatea mi-am stricat;
 Dar tot eu am căzut în groaznică urgie
 Pe niște pâri nedovedite,
 Precum că luam mite.

Tu singur martor ești, în adevăr să spui
 De m'ai văzut cumva măcar cu vreun pui?»

— «Nu, dragă cumătră, dar când ne întâlnim
 Eu cam ades vedeam
 Că tu pe botișor,
 Aveai un pufușor».

Se întâmplă și la noi de vezi,
 Cum altul, având loc așa se tânguește,
 Încât îți vine mai să-l crezi
 Că abia din leafă se hrănește.
 Dar astăzi butcă, mâine cai,
 De unde oare 'i vin? Și când ai vrea să stai,
 Să'i faci surată socoteală;
 Pentru venit și cheltueală;
 N'ai zice ca bursucul: că are pufușor
 Pe botișor?

AL. DONICI.

Lupul și Cucul.

Rămâi sănătos vecine!
 A zis lupul către cuc,
 Aceste țări de rău pline
 Le părăsesc și mă duc;
 Numai pot trăi aice,
 De oameni, câini prigonit.
 În Arcadia ferice!
 Este codru de trăit,

Unde aurita 'vreme
 Domnește deplin,
 Unde lupul nu se teme
 De năpăstiile ce'i vin.

Acolo nu sunt răsboaie,
 Toți în pace viețuiesc:
 Omul este blând ca oaia
 Iar câinii nici hămăesc».
 — «Cale bună măi vecine!
 Dar te rog să-mi spui curat:
 Năravul îl iei cu tine,
 Și colți-ți ai lepădat?»

— «Să-i lapăd, dar cum se poate!»
 — «Apoi ține minte, frate,
 Că la viitoarea iarnă,
 Ai să rămâi fără blană.»

Și așa s'a întâmplat
 Precum cucul i-a cântat.

Între oameni iar sunt unii
 Cu colți de lup înzestrați,
 Ori în care parte a lumii
 Ei vor fi tot neîmpăcați.

AL. DONICI

Sticlețul și Ciocârlanul.

Sticlețul s'a fost prins în laț, cum e mai rău
 Și desnădăjduit de moarte se zbătea;
 Iar ciocârlanul meu
 De el încă râdea

Zicând : «Ce nătărău!
 Se poate ziua mare
 Să cazi în laț așa de tare ?
 Când eu n'am frică
 De nimică»
 Dar, învârtindu-se pe lângă sticleț,
 S'a prins în laț și el.

Vezi după faptă
 Și plată.
 Să nu râzi de nimeni, niciodată.

AL. DONICI.

Vulturul și Păianjenul.

Prin nori vulturul, spre Ceahlău,
 Întinse zborul său,
 Pe cea mai înaltă stâncă el s'așează
 Și lumea de sub el privind se desfătează
 Un șir de munți măreți, Moldova de o parte,
 Aci câmpii, păduri, a ei frumoase sate !
 Și ape, Bistrița, Moldova și Siret,
 Pe șesuri vesele, se văd curgând încet.
 Să fie lăudat al tău, o Joe, nume !
 Pentru aripele ce tu mi-ai dat,
 Cu care mă ridic în înălțimea lumei,
 Pe unde nimine a fi n'a cutezat !
 Acest vultur rostește bucuros.
 — «Da știi, prietene, că ești lăudăros !
 Păianjenul de pe arbori, atunci îi răspunde
 — «Dar uită-te și vezi, și eu sunt oare unde».
 Se uită Vulturul și vede înadins

Păianjenul lângă el, cum mreaja a întins.
 — «De unde te-ai luat
 Întreabă el mirat:
 Și cum te-ai tărait?»
 «Să-ți spun adevărat,»
 Păianjenul a răspuns
 Pe coadă-ți am venit,
 Tu însu-ți m'ai adus.

Cu-a mea putere eu nici aș fi 'ndrăznit,
 Iar d'acum nu am de tine trebuință,
 Statornic să-mi fac vreau locuință!»
 El zice n'am sfârșit, și un vârtej de vânt
 Cu mreaja lui cu tot îl suflă la pământ.

Cum socotiți și Dumneavoastră?
 Dar eu gândesc că'n lumea noastră
 Sunt mulți asemenea ca și păinjenul meu
 Ce fără ostenele se trag în sus mereu
 De coada unui mare
 Și cărora le pare
 Că singuri vrednicesc, și că li s'au căzut;
 Când spre căderea lor,
 Nu trebuie mai mult
 Decât un vântișor.

AL. DONICI.

Momița și două mățe.

În a momițelor țară
 (Ce mai nu are hotără),
 Odată judecătoare
 Era o momiță, care

Chibzuia cu scumpătate
Cumpăna cea de dreptate
Și iată că la momițe,
Se arată două mâțe,
Zgâriate, încrunțate,
În prigonire de moarte,
Părăsind al său locaș,
Una strigă : Socotește !
«Cașu eu l'am fost ochit.»
Alta țipă : — «hotărește !
«Cașu eu l'am dobândit.»
«Stați !» le zise lor momița,
«În cumpână de dreptate
«Se vă lămuri ființa
«Pricinii de caș urmate.»
Apoi cașu drept în două
Rupându-l ea prea frumos,
A pus între amândouă
Cumpene câte un bot,
Dar când cumpăna ridică,
Vede c'o parte-i mai mică ;
Mușcă, cearcă, chibzuește,
Și bine nu nimerește.
Acum partea cea mușcată
Nu trăgea ca ceealaltă.
Mușcând iar din aceea grea,
Tocmai drept nu nimerea
Și așa pân' în sfârșit,
Tot în cumpene a tras :
Iar mâțele s'au trezit ;
Că din caș n'a mai rămas.

Pieptenele.

Copilul de pieptănat
 Nineaca pieptene a cumpărat.
 Copilul foarte mult de el s'a bucurat
 Ce pieptene bunișor,
 Cum merge de ușor!
 Mai bine de un ceas
 El perișorul său prin pieptene a tras
 Și mulțumit deplin nineacai a rămas.
 Apoi s'a pus la carte
 A învățat foarte
 Din buchi a opta parte;
 Și iar la pieptene degrabă s'a întors.
 După acesta dând de alte jucării
 Copilul a făcut prea multe nebunii
 Și părul de pe cap de tot s'a încălțit.
 Dădaca lui a vrut încă să-l netezească.
 Dar pieptenele era prin casă zăhăit,
 Și el țipa, răcnea, acela să-l găsească.
 O fată de sub pat degrabă l'a scos;
 Dar ce folos
 C'abia de părul s'a atins
 Copilul de dureri a strigat cu plâns:
 «Ce pieptene 'ndrăcit!»
 Iar pieptenele a zis:
 — «Eu tot același sunt, 'ți-i părul încălțit.»
 Însă copilul supărat,
 Pe favoritul său,
 L'a dat într'un părau.
 Strigoaicele mai mult cu el s'au pieptănat.
 Văzut'am eu
 În geacul meu

Că oamenii așa, cu adevărul fac :
 Cât cugetu-i curat
 El este nouă drag,
 Iar cum pe cuget ai pătat,
 Apoi de adevăr îndată te-ai depărtat
 Și ca copii, noi de pieptănat fugim
 Când capul ne încălcim.

AL. DONICI.

Ursul la prisacă.

La o alegere făcută după legi
 Ce pe dobitoace povățuesc din veci,
 Ursul a fost ales, nazir peste priseci
 Deși altul oricare va fi putut să fie
 La așa dregătorie,
 Căci ursu dacă dă de miere,
 Apoi se 'ncurcă 'n socotele.
 Dar pas de cere
 De la fiare rânduiele.
 Oricine a dorit să fie la un asemenea post,
 Nevrednic, și defăimat de toți a fost,
 Și pare că 'nadins
 Asupra Ursului majoritatea s'a strâns
 Toți l'au heretisit,
 Iar el a mulțumit.
 Ba încă la cei mari și labele a lins
 Dar răul în priseci curând s'a dezvălit ;
 Căci ursul cum a mers la tact, s'a apucat
 De curățit, de retezat,
 Și oricare stup în labă-i a intrat,
 L'a scos de tot curat

Iar mierea la bârlog mergea neconținut
 Pân'ce la sfat s'a dat de știre
 Și s'a orânduit
 La fața locului formală deslușire.
 Au mers, au cercetat, au scris, au lămurit
 Dar mierea n'au înapoiat ;
 Iar ursul de pe loc
 S'a trimis surghiun pe iarnă la bârlog.
 El în singurătate
 Își sughea labele, pline de păcate,
 Și ca un călător pe mare
 Aștepta vântul cel de cale.

Nici nu mai zic nimic
 De urși 'mi-e tare frică.

AL. DONICI.

Găina cântăreață.

O găină toantă într'o zi întreabă
 Pe cocoș: — ia spune-mi, eu de ce nu pot
 Ca să cânt ca tine când sunt fără treabă,
 Căci și mie firea mi-a dat plisc, nu bot.

Ori nu tot o mamă ne-a născut în fine ?
 — Tu cânti ca găina, cocoșul a zis.
 — Ce fel cânt ? eu cârâi și-ași voi ca tine
 Plesnind din aripă să cânt vers deschis.

O! atunce dragă fără încetare
 Eu pe pragul ușii una ași cânta,
 Ca să fac stăpâna care azi ne are
 Oaspeți sau amantu-i tot a aștepta.

Pe la miezul nopții zorile-aurite
 Că sosesc așa spune cu glas sunător,
 Chiar de către seară le-ai vesti, iubite,
 Ca puțin să doarmă omul muncitor.

Și de sigur, frate, că cu-așa purtare
 M'ai face plăcută la toți în sfârșit;
 Când acum îndată ce cârâi cam tare
 Sub o oboroacă mă pun la clocit.

De azi înainte să știi cocoșele,
 C'am să pun silința ca tine-a cânta.
 — Ba-ți cată de treabă c'apoi zău de piele
 Stăpânica noastră te va despoia;

Căci ea e româncă și nu vrea pe lume
 Găina să cânte ca și un cocoș,
 Și 'ndată te-aprinde, sărmano! te-a pune
 Într'o oală mare spre-a te face borș.

Însă porumbaca sfatu nu ascultă
 Și pe pragul ușii începe-a cânta;
 Dar vreme nu trece tocmai așa multă
 Și lelea o prinde spre-a o descânta:

«De-ai cântat de bine cobe-afurisită
 «Negreșit că coada îți voiui reteza,
 «De-ai cântat tu însă c'am să fiu mânănită,
 «Pe prag cu securea capu-ți voiui tăia.»

Deci atunci, peste cap începe s'o dee
 Către pragul ușii din al casei fund,
 Fatalitatea însă, făcu ca să-i stee
 Capu 'ntâi pe prag, unde i l'a frânt.

Astă tristă scenă, cocoșu-a prevăzut
 Și de 'ndată zice:—Nu ți-am proorocit?
 — Cântă tot pe limbă-ți, că nu vei fi perdut,
 Găina murind astfel a rostit.

G. TAUTU.

Catârul și Boii.

Un catâr fătat pe drumuri, crescut în of și în vai,
 De mult timp, cu desplăcere trăia între niște cai,
 Respins de toți cu asprime, foamea, setea îl usca;
 Paele de prin gunoae, le pupa și le mânca.
 Posomorât ca o bufnă, greoi, necioplit și slut,
 Era toată ziulica mereu brâncit și bătut.
 Uneori, curgând ca ploaia, pe biata spinarea sa,
 Câte trei și patru sute de copite număra.
 Altădată pe sub cumpăt, făcând caii toți complot,
 Îl lua gonind la vale, până ce cădea în bot.
 Nu se auzia în urmă-i decât «jnap» și iară «jnap».
 În fine, sătul odată, luă și el lumea în cap.
 Porni dar, în turburare, amenințat cum era,
 Peste văi, peste ponoare, blestemând ursita sa.
 Așa mergând tot o fugă, și cu ochii înapoi,
 Nimeri din întâmplare în un cârd mare de boi.
 Aici lucru de mirare! cel bătut și alungat
 Este primit cu plăcere, găzduit și îmbrățoșat:
 Abia a pășit hotarul, toți îi zic: «mă rog, poftim;
 «Suntem boi în țara noastră, de lung timp noi vă dorim.»
 Iată el cum deodată dă chiorâș peste noroc:
 O pace neîntreruptă domina în acest loc.
 De pășunea cea mai bună el aici se bucura,
 Cerea una, primea două, și flămând nu mai era.

Începu catârul nostru, tot nutrit și desmierdat,
 Nu știu cum, dar să ghicească pe ce pământ a călcat
 Ce vă pare! deodată, să-l vedeți pretențios,
 Plin de toane și de nazuri pe cel din gunoaie scos:
 Nu-i plăcea mai mult mâncarea: fânul era prea uscat;
 Iarba îi părea amară și ovăzul afumat.
 Pe boi îi numia sălbateci, mișei, trândavi, idioți.
 Respingea pe fiecare, și disprețuia pe toți,
 Fantazii neuzite, și ocări peste ocări,
 Care se prefac în urmă în brutale maltratări.
 A lui veche suferință pe ei acum o vărsa;
 Cum a fost tratat odată nu putea de loc uita.
 Erau siliți boii noștri să sufere acest chin,
 În a lor proprie țară dela un catâr strein,
 Care abia eri venise gol, flămând, amenințat,
 Și astăzi își însușise deja un drept autocrat.
 O voce de libertate mereu însă le zicea:
 Dați în brânci din țara voastră, dar curajul le lipsia.
 Iată că din întâmplare pe aici trece un cal,
 Văzând atâta tristeță, acest nobil animal
 Voește să știe cauza: — Ce aveți dragilor mei?
 Îi întreabă el îndată. — Ce să avem? răspund ei:
 O fiară cotropitoare, un sugrumător de boi,
 Un leu crunt, cel mai teribil s'a aruncat între noi.
 — Cum se poate! zice calul; și de lung timp acest leu
 A intrat în țara voastră? ași dori să-l văd și eu.
 Dar când vede, oh! ce vede! lucru curios de tot!
 Pe catârul mizerabil! pe catârul idiot!
 — «Adevăr, urmează calul, un proverb a declarat!
 «Că în a orbilor țară chiorul este împărat».

Tăranul și Vulpea.

Un țaran odată, umblând prin câmpie,
Zărește figura unui animal,
Ce abia eșise din o vizuină,
Stând, ca o nălucă, singurel pe mal ;

Puișor de vulpe încă fără dinți,
Strein de părinți.

Muma lui sărmana nu de mult pierise,
Din cauza maniei unui vânător,
Și el, rămas singur, afară eșise
Cerând ajutor.

Avea o figură, mult atrăgătoare ;
Părul roșu ca focul strălucea pe el,
Cu doi ochi ca două flacări arzătoare,
Și blând, totodată, ca un mieluşel.

Il luă țaranul cu scop ca să-l crească :
Am să-l duc acasă, zice 'n gândul său ;
Încă-i crud sărmanul, poate să trăiască
Fără să cunoască năravul cel rău.

Copiii, acasă, numai cel văzură
Incepu cu dânsul a se desfăta :
Rupea dela gură
Câte-o bucătică și mereu îi da.

Dar proverbul zice : spinul, pân' nu crește,
Nu se dezvălește.

Abia luna trece ; o găină zboară
Țipând din poiată, și mai mulți vecini

Se plâng, totdeodată, pentru prima oară,
Că nu dau de urma mai multor găini.

În nedumerire este fiecare,
Încep să urmeze sfezi și bățalii ;
Nă vezi în tot locul decât întristare,
Femei dezolate și poieți pustii.

Ce poate să fie ?
De loc nu se știe
Secretul ca fumul, ca argintul viu
Fuge, se strecoară, nevăzut se face.

Toți sunt în eroare :
Cele mai ghibace,
Babe vrăjitoare,
Nici ele nu știu.

Mai deștepți copiii, însă observase,
Că de un timp vulpea se tot furișă ;
Că mai mult cu dâșii nu ședea la masă
Și că totdeauna sătulă era.

Umblând, într'o seară, singur prin grădină,
Țăranul ochind :
Zărește, sub tufe, o mică lumină,
Sau, zicând mai bine, doi ochi strălucind.

Merge mai aproape, dar ghiciți ce vede ?
O, ticăloșie ! Cine poate crede !
Mica noastră vulpe, îmbrăcată-n roș,
Pieptena cu dinții pe un biet cocoș.

FuriOS țăranul, pune pe ea mâna,
De urechi începe a o scutura,

A-i da cu prăjina
 Ş'a o blestema :

«Lipseşti, de la mine viespe veninoasă,
 In loc să fac bine, mi-am făcut un rău.
 In zadar sunt toate
 Eşti o ticăloasă,
 Numai moartea poate
 Să te despărtească de năravul tău».

Rana din naştere nu se lecueşte,
 Cu încredinţare a zis cineva
 Ce ese din mătă tot şoaric pândeşte ;
 Lupul părul schimbă, dar năravul ba.

C. V. CARP

Cucoarele şi Cioara.

Mai multe cucoare, formând o comună
 In o pădurice lângă un izvor,
 De lung timp unite, trăiau împreună
 Admirând în pace scump locaşul lor,

Iată că o cioară la ele soseşte ;
 Incepe pe toate a le'nbrăţoşa !
 Zicând că doreşte
 In a lor comună a se aşeza.

«Ne iartă răspunde una din cucoare ;
 Intre noi pe alta nu putem primi :
 Mai vârtos o cioară de nici o valoare
 Deprinsă de mică numai a ciupi.

Căci de voi se spune că sunteți murdare
 Și de un caracter prea întunecat;
 Că stați toată ziua la drumul cel mare,
 Că umblați în fine tot după furat.

— Calomnii iubito, lumea îi deprinsă,
 La toți să găsească câte un cusur.
 Cioarele nu fură, și fii prea convinsă
 Că eu mai cu seamă, nu vin să vă fur.

Dacă noi vom crede câte să zic toate,
 Trebuie să începem a ne sugruma :
 Pizma inventează, gura cea rea scoate,
 Apoi fiecare își ia partea sa.

Fu primită cioara, și timp de o lună
 A ei conduită fu de laudat :
 Precum fiecare sara la comună
 Ducea cu credințe ce a adunat.

Apoi ea începe mai puțin s'adune
 Până mai la urmă n'aduna nici cum
 Care era cauza putem presupune :
 Ședea toată ziua în zadar la drum.

Dar apoi rezerva se împruținează
 Unde nici odată nime nu umbla,
 Fiecare țipă și se înarmează ;
 Cioara începuse a o ataca.

Prinse la grămadă, ea se tot ferește
 Purtând pliscul jos.
 Vroește să jure, se mai învârtește
 Însă ce folos :

Având gura plină : o ! fatalitate !
 Abia o deschide ; curg, neașteptat
 Mai multe grăunțe, proaspăt apucate
 Ce biata comună și-a fost rezervat.

Ea însă tot jură, și tot protestează ;
 Atunci o cucoară, îi zice așa :
 — Că ești tâlhăriță, gura ta probează
 Nu mai ai nevoie de a te jura.

Caută-ți mai bine o altă frăție,
 Căci în noi de astăzi mai mult nu ai loc.
 «Cel ce fură, jură, aceasta se știe,
 Și fumul nu ese pân' nu face foc».

G. V. CARP.

Trepte de scară.

Vrabia odată prinde un gândac :
 El atunce strigă : «Nici un rău nu-ți fac
 «De ce voești dară a mă omorâ ?»
 Vrabia răspunde : «Taci, și nu vorbi.
 «Nu e trebuință lucrul să-ți explic :
 «Vezi, eu sunt mai mare, iară tu mai mic».

Uliul odată prinde-un vrăbioi,
 El atunce strigă : «Nici un rău nu-ți voiui
 «De ce voești dară a mă sfâșia ?»
 Uliul răspunde : «Asta-i treaba mea.
 «Nu e trebuință lucrul să-ți explic :
 «Vezi, eu sunt mai mare, iară tu mai mic».

Vulturul apucă uliul din sbor.
 El atunce strigă : «De ce vrei să mor ?»

«De când sunt pe lume nu ți-am făcut rău».
 Vulturul răspunde: «Asta-i placul meu.
 «Nu am trebuință ca să-ți mai explic:
 «Vezi, eu sunt mai mare, iară tu mai mic».

Un om dă cu pușca: Vulturul din nori
 Cade jos și strigă: «De ce mă omori?
 «Nici un miel din turmă nu ți-am răpit eu».
 Omul îi răspunde: «Asta-i gustul meu,
 «Nu e trebuință lucru să-ți explic:
 «Vezi, eu sunt mai mare, iară tu mai mic».

Moartea dă cu coasa într'un muritor.
 El atuncea strigă: «De ce vrei să mor?
 «Ce nu mergi la alții cari te doresc?»
 Moartea îi răspunde: «Așa eu voesc.
 «Nu e trebuință lucru să-ți explic:
 «Omul cel mai mare pentru mine-î mic».

G. SION

Cocoșul și Rubinul.

Un cocoș scârmând
 Nutriment cătând,
 Află un rubin
 Lucitor și fin.
 Cearcă a-l sfărâma,
 Cearcă a-l mânca.
 Dar oricât ciocnea
 Tot nu reușa.

Atunci mânios
 Îl trânteste jos,

Zicând : «ce păcat,
Că nu-i de mâncat:
Nu știu ce gust au
Oamenii ce dau
Bani pe lucru așa
Ce nu-l pot mânca».

Câți cocoși nemernici în această lume
Lucrurile scumpe le tratează 'n glume!

G. SION.

Omul și Plocatul.

Eu mă jurasem de mult să tac.
Să văz cu ochii și să mă fac
Că nu mai văz,
S'auz c'urechia și să nu crez...
Ei bine, bine! fie ș'așa,
Am să tac până m'oi cocoșa ;
Poate că darul de a fi mut
M'ar face lumii mult mai plăcut.
Dar numai una voi să vă spui
Ș'apoi tăcerii iar mă supui.
A fost o dată ca nici o dată
Un biet creștin
Care umblase mai zioa toată
Și era departe d'al său cămin
Stătut de umblet, plin de sudoare.
Bătut de vânturi și ars de soare
Vede înainte-i un scump plocat
Ce din balconul unui palat
Cădea în vânt
Întins la aer pân'la pământ.

«Oh! ce mai umbră! ce mai răcoare!

Zise în sine bietul creștin

«De-mi aş întinde bieteles-oscioare

Să dorm puțin!»

Zicând s'așează lângă plocat.

Dar cum de dânsul s'a rezemat,

Luă c'urechia pașul de jos

Căzând pe spate c'un chip duios.

Un râs cu hohot atunci zbucni

Din acea casă seniorială

Și pe căzutul mi-l cătrăni

Ca o păcală.

«Ce râdeți? zise el supărat;

«Nu știți c'or cine s'a rezimat

«P'a voastre ziduri de vicii pline

«Mai totdeauna pate ca mine?»

G. BARONZI.

Musca și Albina.

Musca nu face miere,

Peștii nu pot să zboare,

Omul nu e muiere

Luntrea n'are picioare,

Una nu face nouă,

Nouă nu face șapte,

Vaca nu face ouă,

Broasca nu are lapte.

Insă toate se mișcă,

Mușcă, sărută, pișcă,

Sînte de dor sau plăcere

Smulge răpește sau cere,

Numai să-și sature gura,
 C'astfel voește natura.
 Deci o muscă având vecină
 P'o cumătră a ei albină,
 Vine într'o zi la ea
 Și i zice: «Scumpa mea,
 «Dă-mi și mie un serviciu
 «L'al tău dulce minister,
 «Că m'a prins un mic capriciu
 «Să-mi fac nume bun, cum sper.
 «Și mă crede c'a mea țară
 «Voi servi-o cu succes
 «Toată viața dintr'o vară
 «Chiar și fără interes.»
 — «Bine! zise Albina în sine
 «Vom cerca-o și pe ea;
 «De va fi cum zice, bine,
 «Ear de nu, vom mai vedea!»
 Fără deci întârziere
 'I dă postu-i d'ajutor
 Ca să fabrice la miere
 Și ea în comuna lor,
 Ce se 'ntâmplă? strîște adâncă!
 Azi Albina face miere,
 Măine Musca o mănâncă,
 Ba și alta îi mai cere!
 Când stuparul se deșteaptă
 Zărind musca la birău;
 Strigă: «Născătoare dreaptă!
 «Mă miram de ce merg rău:
 «Unii varsă a lor sudoare
 «Pentru binele comun,
 «Alții sug fără pudoare
 «Din al fratelui lor bun!»

Boul și Vițelul.

Un bou ca toți boii, puțin la simțire,
 În zilele noastre de soart' ajutat,
 Și decât toți frații mai cu osebite,
 Dobândi 'n cireadă un post însemnat.

Un bou în post mare? Drept cam ciudat vine,
 Dar asta se 'ntâmplă în oricare loc;
 Decât multă minte, știi că e mai bine,
 Să ai totdeauna un dram de noroc.

Așa de-a vieței veselă schimbare,
 Cum și de mândrie boul stăpânit,
 Se credea că este decât toți mai mare,
 Că cu dânsul nimeni nu e potrivit.

Vițelul atuncea plin de bucurie,
 Auzind că unchiul s'a făcut boer,
 Că are clăi sumă și livezi o mie:
 «Mă duc,» zise 'dată, «nițel fân să-i cer.»

Făr'a perde vreme, vițelul pornește,
 Ajunge la unchiul, cearcă a intra;
 Dar pe loc o slugă vine și-l oprește:
 — «Acum doarme,» zice, «nu-l pociu supăra.»

— «Acum doarme? ce fel! pentru 'ntâia dată
 «După prânz să doarmă! obiceiul lui
 «Era să nu șează ziua niciodată;
 Țst somn nu prea-mi place, și o să i-o spui.»

— «Ba să-ți cauți treaba, că mănânci trântea,
 «S'a schimbat boerul, nu e cum îl știi:

«Trebue 'nainte-i să mergi cu sfială,
«Primit în casă dacă vrei să fi».

La o mojiție atâta de mare,
Vițelul răspunde că va aștepta;
Dar unchiul se scoală, pleacă la plimbare.
Pe lângă el trece, făr'a se uita.

Cu măhnire toate băiatul le vede,
Și socotește că unchiul a orbit;
Căci fără 'ndoială nu putea a crede,
Că buna sa rudă să-l fi ocolit.

A doua zi iarăși prea de dimineață,
Să-i găsească vreme la dânsul veni;
O slugă, ce-afară îl vede că 'nghiață,
Ca să-i facă bine de el pomeni.

«Boerule, zice,» așteaptă afară
«Ruda dumitale, al doamnei vaci fiu.»
— «Cine? a mea rudă? mergi de-l dă pe scară:
«N'am astfel de rude, și nici nu voi să știu.»

GR. ALEXANDRESCU.

Elefantul.

În vremea de demult dobitoacele toate,
De împăratul Leu sătule, dezgustate,
Iși aleseră lor,
Un alt stăpânitor,
Pe domnul elefant cu nasul învârtit,
Puternic îndestul, dar însă necioplit,

Și de cap tare, gros, cât vreți să socotiți.
Inșă ca să puteți să vi-l închipuiți,
Mă grăbesc să vă spui,
O judecată-a lui.
Noul stăpânitor,
Cât s'a orânduit,
Puse 'n slujbă pe boi,
Iar lupu mîncător
Se face favorit,
Și Ministru la oi.
Vă las să judecați
Câți miei fură mâncați
Și câte oi slutite
De fiarele cumplite!
In zadar fac strigare,
Oile împovărate,
Chip nu e de scăpare,
Și plângeri necurmăte,
Ce vin de pe la turme
Răul nu pot să-l curme.
Lupul dar își urmează
A sa nelegiuire,
Căci de ce se lucrează
Regele n'are știre,
Ba, câte lupul spune,
Le iea toate de bune,
A! când o să ne vie
O zi de bucurie,
Zi foarte așteptată
Și scumpă în nevoi,
Ca să vedem odată,
Și lupi mâncați de oi?
— O! Asta nu se poate:

Zic unia în lume :

— Domnii mei, se pot toate,

Deși le spui drept glume.

Apoi știți dumneavoastră

Că oaia este proastă

Și că nădăjduște

Aceea ce dorește!

Eu cu încredințare

Am auzit odată,

La o turmă cam mare,

O vorbă așa ciudată.

Dar cum poți ști ce spune

Oile între ele?...

Pentru astă minune

Am cuvintele mele.

Acum să venim iar la vorba începută:

Văzând bieteles oi că toate o să piară,

După lungi chibzuri s'aleseră o sută,

Și merseră la rege izbăvire să ceară.

Regele sta ocolit d'o numeroasă curte:

Cerbii cu coarne lungi, urșii cu coade scurte,

Alcătuia un sfat vrednic a fi privit.

Un berbec învățat, ce știa să citească,

Se 'nfățișă smerit, și 'ncepe să vorbească!

«Ne rugăm să ne ascuți Rege strălucit!

Și să întorci spre noi mila Măriei-tale.

Starea în care ne aflăm e vrednică de jale,

Pentru că domnul Lup, Ministrul ce ne-ai dat,

În loc de a ne păzi, de tot ne-a 'mputinat.»

Domnul Lup, întrebat,

Răspunse cu glas mare:

«Stăpâne luminat!

Nici un cuvânt nu are:

Când le-am năpăstuit?
 Când am scos biruri grele?
 Eu iau obicinuit,
 De oaie câte-o piele,
 Dar prostimea ciudată
 Așa e învățată,
 Și făr'a ști ce cere
 Vrea ne'ncetat să sbiere».

Mărețul Elefant, după ce se gândește,
 Dă de trei ori din cap, și lupului vorbește
 «Ascultă, zice, și ia aminte
 La ale noastre regești cuvinte.
 Cât pentru o piele, treacă și meargă,
 Fiindcă singur spui că ai dreptate.
 Dar pentru că astăzi oaia aleargă
 La mila noastră, care mult poate,
 O iert, de dăjdii fie scutită.
 Ale ei plângeri voi să le ascult;
 Și decât pielea obicinuită
 Să nu poți cere un păr mai mult».

GR. ALEXANDRESCU.

Căinele și Cățelul.

Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace,
 «Cum lupii, urșii, lei și alte câte-va,
 «Care cred despre sine că prețuesc ceva!
 «De se trag din neam mare,
 «Asta e o 'ntâmplare:
 «Si eu poate sunt nobil, dar s'o arăt nu-mi place.
 «Oamenii spun adesea că 'n țări civilizate

«Este egalitate.

«Toate iau o schimbare, și lumea se cioplește,

«Numai pe noi mândria nu ne mai părăsește.

«Cât pentru mine unul fiește cine știe,

«C'o am de bucurie

«Când toată lighioana, măcar și cea mai proastă,

«Când ședea îmi zice, iar nu *domnia-voastră*».

Așa vorbea deunăzi cu un bou oarecare

Samson dulău de curte ce lătra foarte tare.

Cățelul Samurache, ce ședea la o parte

Ca simplu privitor,

Auzind vorba lor,

Și că nu au mândrie nici capriții deșarte,

S'apropie îndată

Să-și arate iubirea ce are pentru ei:

«Gândirea voastră», zise, «îmi pare minunată,

«Și simțimântul vostru îl stimez, frații mei».

— «Noi frații tăi», răspuse Samson plin de mânie,

«Noi frații tăi potae?

«O să-ți dăm o bătaie

«Care s'o pomenești.

«Cunoști tu cine suntem, și ți se cade ție,

«Lichea nerușinată, astfel să ne vorbești?

— «Da ziceți»... — Și ce-ți pasă? Te întreb eu ce

[ziceam ?

«Adevărat vorbeam,

«Că nu iubesc mândria și că urăsc pe lei,

«Că voi egalitate, dar nu pentru căței».

Aceasta între noi adesea o vedem,

Și numai cu cei mari egalitate vrem.

GR. ALEXANDRESCU.

Toporul și Pădurea.

Minune în vremea noastră nu văz a se mai face,
 Dar că vorbea odată lemne și dobitoace
 Nu rămâne 'ndoială; pentru că de n'ar fi,
 Nici nu s'ar povesti.

Și caii lui Achil care proorocea,
 Negreșit că au fost, de vreme ce-l trăgea.
 Intâmplarea ce știu și voiu s'o povestesc,
 Mi-a spus-o un bătrân pe care îl cinstesc,
 Și care îmi zicea,
 Că și el o știa
 De la strămoșii lui,

Care strămoși ai lui zicea și ei c'o știu
 De la un alt strămoș ce nu mai este viu,
 Și p'ai cărui strămoși, zău nu pociu să vii spui.
 Intr'o pădure veche, în ce loc nu ne pasă,
 Un țăran se duse să-și ia lemne de casă.
 Trebuie să știți însă, și poci să dau dovadă,
 Că pe vremea aceea toporul n'avea coadă.
 Astfel se începu toate: vremea desăvârșește
 Orice inventă omul, orice spiritul naște.
 Așa țăranul nostru numai cu fieru'n mână,
 Incepu să slujească pădurea cea bătrână.
 Tufani, paltini, ghindari, se îngroziră foarte;
 «Trista veste, prieteni, să ne gătim de moarte
 Incepură să zică: «toporul e aproape!
 «In fundul unei sobe țăranu-o să ne'ngroape!»
 — «E vre unul d'ai noștri cu el ca să-i ajute?»
 Zise un stejar mare ce avea ani trei sute,
 Și care era singur ceva mai la o parte?
 — «Nu». — «Așa fiți în pace: astă dat'avem parte;

Toporul și țăranul alt n'o să isbutească

«Decât să ostenească».

Stejarul avu dreptate.

După multă silință, cercări îndelungate,

Dând în dreapta și în stânga, cu puțină sporire,

Țăranul se întoarse fără isbitire.

Dar când avu toporul o coadă de lemn tare,

Puteți judeca singuri ce tristă întâmplare

Istoria aceasta, de-o fi adevărat,

Imi pare că arată,

Că în fieșice țară

Cele mai multe rele nu vin de pe afară ;

Nu le aduc străinii ; ci ni le face toate

Un pământean d'ai noștri, o rudă sau un frate.

GR. ALEXANDRESCU.

Pisica Sălbatică și Tigrul.

Un cotoi sau o pisică,

Din două nu știu care,

Nici mare nici prea mică,

Dar foarte mîncătoare,

Și din soiul acela ce'n păduri locuește

Și pe copaci trăește,

Văzu un tigru mare

Trecând pe o cărare.

De sus de pe ghindar unde era urcată

Pisica socoti

Că poate a'l îngrozi ;

Și făr'a perde vreme se adresă îndată

La tigrul ce trecea

Fără de-a o vedea.

«Ia stăi, mă rog, puțin, jupâne după jos

«Care te socotești

«Că nu știu cine ești.

«Mândria ce arăți cu noi e de prisos :

«Știți din ce neam mă trag, și că strămoșii mei

«Sânt fii de Dumnezei?

«Nemuritorii toți din cer când au fugit,

«Sub nume de pisici în lume au trăit.

«Preoții egipteni în templuri îi slăvesc,

«Și niște tigri mici cu noi se potrivesc!»

— «Dacă strămoșii tăi cu tine semăna,

«Negreșit erau proști câți lor se închina» ;

Răspunse tigrul meu : «iar dacă au avut

«Vr'un merit cunoscut,

«Ceva dumnezeesc,

«Atunci eu te căesc,

«Și pentru starea ta, de milă sunt pătruns.

«Căci de-or fi câte spui, zău prea rău ai ajuns.

De și mulți au zis-o, eu tot o mai zic

Gloria străbună, pe strămoși cinstește ;

În zadar nepotul cu ea se fălește,

Când e, cum se 'ntâmplă, un om de nimic.

GR. ALEXANDRESCU.

Dreptatea Leului.

Leul de multă vreme ridicase oștire,

Să se bată cu riga ce se numia Pardos ;

Căci era între dânșii o veche prigonire,

Și gălcevere mare, pentru un mic folos,
 Vreau, adică, să știe,
 Cui mai mult se cuvine
 Să ție pentru sine,
 Un petec de câmpie

Și în colț de pădure, tot ne'nsemnător,
 Ce despărția ținutul și staturile lor.

Acum sânge mult curse, și multe luni trecură
 Făr'a se putea ști,
 Cine va birui,
 Elefantul năsos,
 Si bivolul peptos,
 Cu lupul coadă-lungă,
 Multe izbânzi făcură,

Fieșicare tulpină era plină de sânge.
 Ici se vedea un taur jumătate mâncat.
 Lângă el un tovarăș ce zbiară și îl plânge;
 Colo un porc sălbatec fără două picioare;
 Si mai la vale vulpea, se tăvălește, moare,
 Oftând după curcani ce încă i-a scăpat;
 Iar mai vrednic de jale era viteazul urs.
 De două coarne groase în inimă pătruns.
 Leul, văzând că lupta nu se mai isprăvește,
 Trimese la maimuța, vestita vrăjitoare,
 Ce spune că știa multe, și că proorocia
 Intâmplările toate, după ce se trecea.
 Trimese, zic, la dânsa, să-i facă întrebare,
 Cum poate să ajungă sfârșitul ce dorește.
 Ea se puse pe gânduri, totuși, apoi răspunse,
 Rozând cu mulțumire darurile aduse:
 «Ca să poată Împăratul lesne să biruiască,
 «Trebue să jertfească
 «Pe acel în oaste e decât toți mai tare,

«Mai vestit în războaie, mai vrednic și mai mare»

«Auzind astea leul strânse a sa oștire :

«Lighioanelor!» zise, «viu să vă dau de știre.»

«Că astăzi din noi unul trebuie să murim :

«Așa va proorocul. Rămâne-acum să știm.

«Cine este mai tare.

«Cât pentru mine unul, cum vreți... dar mi se pare

«Că nu prea sunt puternic, căci pătimesc de tuse.

Vulpea era aproape: «Ce-are a face!» răspunse,

«Înălțimea ta ești

«Oricât de slab poștești.»

«Dar și puterea noastră

«E îndestul de proastă.»

Strigă tigrii, urșii, și c'un cuvânt toate,

Lighioanele acelea ce erau mai colțate.

— «Nu rămâne 'ndoială,» le răspunse 'mpăratul.

Epurile sârmanul — crez că-l trăgea păcatul

Sau păcate mai multe

De moșii lui făcute, —

Veni să-și dea părerea. Dar toți, cât îl zăriră,

Asupră-i năvăliră.

«I-a vedeți-l!» strigă, «cu bună încredințare

«El este cel mai tare!

«S'ascunde urechiatul, și nu-i plăcea să moară,

«Ca să ne facă nouă biruință ușoară!

«Pe el copii! Luați-l: el are să 'nplinească

«Ce ne-a zis proorocul din porunca cerească»

Câinii atunci săriră

Și 'n grabă ți-l jupuiră.

Se află vre-o țară, unde l'asa întâmplare

Să se jertfească leul? Nici una, mi se pare.

Nu știu cum să urmează, nu pricep cum se poate

Dar văz că cei puternici ori unde au dreptate.

GR. ALEXANDRESCU.

Căinele și Măgarul.

Cu urechile pleoștite cu coada 'ntre picioare,
Căinele, trist și jalnic mergea pe o cărare.

După umblet, iată că-l întâlnește,

Un măgar, și 'l oprește:

«Unde te duci? îi zice,

«Știi, pare că te-a ploat,

«Ce rău ți s'a întâmplat?

Așa stai de mâhnit

«La Impăratul leu în slujbă m'am aflat :

«Insă purtarea lui

«De e slobod să o spui,

«M'a silit în sfârșit, să fug să-l părăsesc,

«Acum cat alt stăpân ; bun unde să-l găsesc?

— «Numai d'atât te plângi? măgarul întrebă,
Stăpânul l'ai găsit, îl vezi, de față stă.

Vino numai decât la mine să te bagi :

Eu 'ți făgăduesc

Nimic n'o să lucrezi, nici grijă n'o să tragi,

La propunerea sa, căinele i-a răspuns :

«Ascultă-mă să-ți spui : e rău a fi supus

«La oricare tiran, dar slugă la măgar

«E mai umilitor, și încă mai amar.»

GR. ALEXANDRESCU.

Epurile, Ogarul și Copoiul.

Calitățile noastre cele mai laudate

Ne sunt ades în lume, drept crime reproșate,

Mai ales când se'ntâmplă s'aducă mpedecare

La cugetări și fapte vrednici de defăimare.

Asta ni-o încredințează
Fabula ce urmează :

Epurile odată

Fu tras la judecată

De un ogar. In tufe atuncea prezida

Copoiul, și sentințe fără apel el da ;

Căci era de soi nobil, și se născuse prost,

Și dreptul natural îl cunoștea de rost.

Ogarul către el așa se adresă

Și 'n limba lui strigă :

«O! tu ce prezidezi senatul cel câinesc,

Te rog să mă ascuți; Eu vin să jăluesc

De acest ticălos

Ce sufletul, mi-a scos

Căci vrând a'l întâlni pe deal sau pe câmpii

El fuge parc'ar fi gonit de vijelii ;

«Ș'apoi n'aleargă drept ;

«Cu el să poți da pept,

«Ci merge tot cotiș

«Și sare curmeziș.

«C'un cuvânt, n'are pas, nici umblet creștinesc

Dar ce să mai vorbesc ?

«Când chiar Măria ta, d'o fi cum am aflat

«Ai fost adesea de dânsul înșelat » !

—«Destul, răspunde acum, soi necuviincios,

«Urecheat și fricos ;

«Spune ce s'ar fi întâmplat dacă Domnul ogar

«Gonindu-te în zadar

«Iși frângea vre-un picior ? și cum de îndrăznești

«Să faci a asuda ogarii boerești ?»

«Epurile a răspuns : Măria ta, gândesc

«Că nu păcătuesc,

«Fiind că am vroit

«Prin fugă să scap, de un vrăjmaș cumplit....
 —«Te'nșeli, lătră atuncea copoiul cafeniu ;
 «In condică e scris, pe cât eu minte ți u,
 «La fața șeptezeci, al șese paragraf,
 «Că orice vânător te poate face praf
 «Dacă te va'ntâlmi ; ai drept a te lupta,
 «Dar nu-ți este ertat prin fugă a scăpa.
 «Pe acest temei dar, eu te-am osândit
 «Să fii de tribunal îndată jupuit :
 «Carnea se va păstra pentru judecător,
 «Iar labele vor fi pentru jăluitar !

GR. ALEXANDRESCU.

Lupul Moralist.

V'am spus, cum mi se pare, de nu-ți fi uitat,
 Că lupul se 'ntâmplase s'ajungă împărat.
 Dar fiind că v'am spus-o, voiu încă să vă spui,
 Ceeace s'a urmat sub stăpânirea lui.
 Auzind împăratul, că 'n staturile sale
 Fac, năpăsturi multe păroșii dregători
 Că pravila stă 'n ghiare, că nu e deal sau vale,
 Unde să nu vezi jertfe mai mulți prigonitori
 Porunci s'adune obșteasca adunare
     Lângă un copaci mare !
 Căci vrea pe uni alții să-i cam dojenească
     Și 'n puține cuvinte,
     Să le aduc 'aminte
     Datoriile lor.
 Toți se înfățișară, și 'nălțimea lupească
 Incepu să vorbească
 C'un glas dojenitor :

- «Domnilor de tot felul! Bune sunt astea toate?
 «Datoriile slujbei astfel le împliniți?
 «Nu aveți nici sfială, nici frică de păcate,
 «Să faceți nedreptate, și să năpăstuiți?
 «Toate slujbele voastre țara vi le plătește:
   «Încă pe la soroace
   «Și câte un dar vă face.
   «Dar reaua nărvire,
   «Ce o aveți din fire,
   «Nu se tămăduiește.
   «Vedeți cu ce morți grele
   «Se săvârșesc din lume,
   «Și cum lasă rău nume,
   «Acei cari fac rele.
- «Gândiți-vă că poate veți da cuvânt odată
   «La 'nalta judecată,
 «Gândiți-vă la suflet, și luați de la mine
   «Pildă a face bine».
   Ăst cuvânt minunat,
 Pe care domnu lup auz că l'a 'nvățat,
   Trecând pe lângă sat,
 La ziua unui sfânt, când preotul citea
   Și propoveduia,
 Pe mulți din dregători să plângă i-a 'ndemnat
 «E! ce ați hotărât jupâni amploiați?
   «Oare o să vă 'ndreptați?»
- Li întrebă atunci înălțimea îmblănită,
 Ce purta o manta de oae jupuită.
 «Spuneți o să schimbați purtarea-vă cea proastă.
 — «Să trăiți la mulți ani dobitocia voastră».
- Răspunse un vulpoi, în slujbe lăudat:
   «Ne poate fi ertat,
 «Să vă 'ntrebăm smerit pe înălțimea ta,

«De unde ați cumpărat postavul de manta?»

Când mantaoa domnească este de pei de oae,
Atunci judecătorii fiți sigur că despoae.

GR. ALEXANDRESCU.

Șoarecele și Pisica.

Un șoarice de neam, și-anume Raton,
Ce fusese crescut sub pat la pension,
Și care în sfârșit, după un nobil plan,
Petrecea retras într'un vechiu parmezan,
Intâlni într'o zi, pe chir Pisicovici,
Cotoi, care avea bun nume 'ntre pisici.
Cum că domnul Raton, îndată s'a gătit
Să o ia la picior, nu e de 'ndoit.
Dar smeritul cotoiu, cu ochii 'n pământ,
Cu capu 'ntre urechi, c'un aer de sfânt,
Incepu a striga: «De ce fugi, domnul meu?
Nu cumva îți fac rău? Nu cumva te gonesc?
Binele șoricesc, cât de mult îl doresc,
Și cât îmi ești de scump, o știe Dumnezeu!
Cunosc ce răutăți v'a făcut frații mei,
Și că aveți cuvânt să vă plângeți de ei;
Dar eu nu sunt cum crezi: căci chiar asupra lor
Veneam să vă slujesc, de vreți un ajutor.
Eu carne nu mănânc; ba încă socotesc
De va vrea Dumnezeu, să mă călugăresc».
La ăst frumos cuvânt, Raton înduplecat,
Văzând că Dumnezeu de martor e luat,
Își ceru ertăciuni, și'l pofti a veni
Cu neamul șoricesc, a se 'mprieteni.

Il duse pe la toți, și'l înfățișă
 Ca un prietin bun, ce norocul le dă.
 Să fi văzut la ei jocuri și veselii!
 Căci șoarecii cred mult la fisionomii,
 Ș'acestui strein atât de cinstit,
 Nu le înfățișa nimic de bănuț.
 Dar într'o zi când toți îi deteră un bal,
 După ce refuză și limbi și cașcaval,
 Zicând că e în post și nu poate mânca,
 Pe prietenii săi ceru a 'mbrățișa.
 Ce fel de 'nbrățișeri! Ce fel de sărutat!
     Pe câți gura punea
     Indată îi jertfia;
 Incât abia doi trei cu fuga au scăpat.

Cotoiul cel smerit
 E omul ipocrit.

Eu prin cotoiul acesta să vă arăt m'am silit
 Icoana adevărată a omului ipocrit.

GR. ALEXANDRESCU.

Călușul.

Un cărăuș spre sară prin ulița cea mare.
 Trecând cu roțile neunse, ce scârțâia prea tare,
 De prin ogrăzi toți câinii d'avalma îi stârni,
 De se porniră'n urlet tot Iașul a'ngrozi;
 Ear un român din casă eșind puțin afară
 Să vadă ce-i pricina d'ășa cumplită gară,
 Cu regegiune-aduse o mână de untură
 Prin care porni mersul l'a omului trăsură,

Curmând vuetul mare,
Ș'a cânilor lătrare.

Câți oameni sunt la noi,
Și din acei de soiu
Ce fac gură cam mare
Până' ce capătă unsoare,
Până ce-i împaci cu titluri, ranguri ne-
meritate,

Sau cu gulere'nfrate
Pân-ce le pui căluș

Cu vre-o mănoasă slujbă, pe care așa o poartă
In cât adesea-mi vine să blestem strâmba soartă
Ce'i scapă de cătuși.

D. RALETI.

Căinele, Șoarecile și Cotoiul.

Un samurache, amic de casă
La un prinț mare, ca parazit
De cum stăpânii ședea la masă
El avea botul de favorit,

Și întindea îndată
Laba-i spurcată

P'orice 'nainte-i se 'ntâmpla ;

Și cu 'ndrăzneală
Fără sfială

Răpia din față orice apuca,

Fără să fie

Ceva certat

D'obrăzniceală

Sau alungat ;

Ba din potrivă toți îl afla

De isteț și încă 'l încuraja.

Un șoricel mic, de foame cumplit tare strămtorat
 L'a cânelui privilegîe dintr'o gaură privia

Și 'n sine socotia

Că nu e păcat de moarte, dacă și el va urma,
 Libertăței cei de față, sărind dar pe masă sus,
 Tremurând de mare grijă, coprins de palpit nespus

Indrăsni,

Pitiș, pitiș,

A ciupi

Prea pe furiș

Dintr'o cojiță de pâine, ca oricare dobitoc
 Ce se crede 'n drept, și însuși a se purta după loc.

Dar vai! sărmanul că fu vădit

Și prins îndată și osândit

Ca un criminal de frunte a fi pe loc spânzurat

Și-a pieri cu rușine chiar de coadă atârnat!

Atunci el ticălosul amar lacrimi vărsând,

Striga foarte cu durere, ca un șoarece plângând:

«Dela un hoț pân'la altul câtă diferență mare!

Pe cei mici îi așteaptă ștreangul, iar p'ai mari încu-
 [rajare»!

— Ba miau, hoțule îi răspunse un cotoi cu ochii mari;

Sunt legi ce prescrie dreptul la pisici și la ogari;

Căinele e dintr'ai noștri, și-ai noștri pot fura.

Iar tu, șoarice, de unde ai vr'un drept d'a și mânca?

C. BALĂCESCU.

Boii și Vulpea.

Boii în cireadă mare

Când porneau la pășunat

Ținea tot acea cărare

Ce odată au apucat:

P' o potecă 'ntunecoasă,
     Mocirloasă,
     Nămoloasă;
 Strâmtă și mărăcinoasă;
 Fără a se turbura
 Sau a cugeta de loc
 C'ar putea a se afla
     Oare cum
     Mai bun vr'un drum
 D'a scăpa d'ale nevoi,
     Și ca boi
 Ca s'ajungă la pășune
 L'era toate de minune;
 Vulpea spun că înțeleasă
 Fa de la un loc trimeasă,
 Precum se trimit p'alese
 D'ale noastre jupânese;
 Și cu inima curată,
 Nici de cum interesată,
 (Căci chichițe ș'interes,
 La o Vulpe mai ales,
 Unde s'a văzut vr'odată)?
 Vulpea frunte nepătată
 Și faimoasă 'n fapte bune
 Văzând boii în astă stare
 Veni curat a le spune
 Că de-i vor da ascultare,
 Ea e gata să le-arate
 Mai colea'n vecinătate
 Un alt drum mai larg, mai mare
 Bun frumos, cu 'mbelșugare,
     Care prin livezi florite
     Și dumbrave înverzite

Îi va duce cu 'nlesnire
 La suhat
 Infricoșat,

Cea mai mare fericire
 Care poate s'o dorească
 Toată ceata bourească!
 — «Ba, țintale Jupâneasă,
 Ii răspunseră ei boii,
 Vorbă bună și aleasă,
 Ia te cară de la noi;
 Căci știm că de la suhat
 Mergem drept la zalhana
 Și d'acolo la dara
 Moșii noștrii și strămoșii
 Tot p'acest drum au umblat,
 Ș'au fost toți grași și frumoși».

Alți Boi de odinioară vor fi fost ca acești Boi;
 Mai târziu, conduși de Vulpe, Boișorii cei mai noi
 Căzură sub jug, nevoi,
 Din suhat la zalhana
 Și d'acolo la dara.

C. BĂLĂCESCU.

Leul mort și Măgarul.

Abătut de boală, leul sta pe vale
 Răsufflând abia;
 Taurul, mistrețul l'au văzut în cale
 Unde el era.

Ei răzbun asupra-i o insultă veche,
 Și'n picioare calcă corpu-i maestos.
 Când vine măgarul falnic în ureche
 Vede Leul jos

Fără apărare el se sumește
 Ii lovește capul cu picioru-i lat.
 Când cei tari pe mine azi m'au înfruntat
     De mai multe ori;
     Am gemut eu tare,
 Dar să sufăr răul ce-mi faci tu măgare
 E să mor acuma chiar de două ori:
 Pe acel ce cade dintr'o demnitate
 Astfel tot mișelul vine și îl bate.

D. BOLINTINEANU.

Foile și Cărbunele.

Lâng'o lemnărie unde sta grămadă
 Una peste alta rău amestecate
 Surcele și aschii a securei pradă
 Țandări și găteje, doage răsturnate,
     Multe ciopliture
     Și sfărământure
 D'ori ce fel de lemn, mobile stricate
 De grosior Cărbune cât nuca de mare,
 Dar viu arzând bine căzu d'intâmplare,
 Din hârbul cu spuza sau chiar din luleaua
 Unui sătean care se ducea acasă;
 Sau să-și facă focul, să-și cate de masă,
 Sau cine mai știe ce treabă avea
 Aci prea aproape, după drum nevoi,
     Erau niște foi

Al căror stăpân
 Era un jupân
 Meșter spoitor,
 Care spre repaus capu 'și rezemase
 Chiar pe lemnărie, somnul îl furase.

— Ce soartă te-așteaptă sărmâne Cărbune!
 «Curând te vei stinge și negru tăciune
 «In zece minute bun n'o să mai fii,
 «Decât pe părete să scrie cu tine
 «Și să mângălească care cum îi vine
 «Să facă la pozne dracii de copii;
 «Dar ce mai renume când m'ai asculta:
 «Eu să suflu 'n tine și tu 'n lemnărie
 «Să te oprești țintă și să 'ncepi a da
 «Colea un foc țeapăn! — Ce mai bărbăție!
 «Ce nume ți-ai face chiar în istorie!
 «Gazetele toate tare ar buciuma!»

Foile ca naiba astfel îi vorbea.

Și bietul cărbune, ce nu se gândea,
 Licurea acuma mereu de trufie

Și de bucurie,
 N'apucă să zică fatalul său Da,
 Și 'ncepu să sară sub iutea suflare,
 Ce îi șuera.

Drept între surcele flacăra 'l mâna,
 S'aprinseră acestea, ș'apoi lemnăria
 Luă foc întreagă, vâlvoarea se 'ntinde
 Satul e 'n pericol și megieșia
 Toată se deșteaptă,
 Soarta 'ntreagă a Troiei în spaimă așteaptă.

Hei! acum veți zice
 C'al nostru cărbune a cătat să fie
     Foarte mulțumit?
     Săracul Pârlice!
 Plesnit în scânteie l'acea grozăvie
     De tot împărțit
 Cine 'l mai cunoaște în focul cel mare,
     Care și mai tare
 Il făcu cenușe în vre-o înghesuire?
 Pieri fără nume, fără pomenire!
 Și foile iară cuprinse de foc
     Lăsate în loc
 D'al lor jupân meșter care spăimântat
 A fost și tulit-o din somn deșteptat,
     Arseră și ele
     Cu lemn și cu piele,
 Devenind cenușe fără de suflare. —

Iacă-vă exemplu, și dați ascultare
 Voi care suflați certele civili
     Foi să nu mai fiți. —

Și voi june inimi, organe docili
 Care drept cărbune la suflări serviți,
     După scelerați
     Nu vă mai luați.

I. ELIADE R.

Măceșul și Florile.

Un măceș ghimpos sălbatic
 De prin locuri depărtate,
 Nodoros, râios, iernatic,
 Smuls de crivețe turbate,
 Aruncat într'o grădină,
 Avuțită, roditoare,
 Vrea să prinză rădăcină
 Între flori mirositoare.
 Pir avea pe lângă sine.
 Buruiană blestemată,
 Ce se 'ntinde 'n mii de vine
 Încleștată, înșesată,
 Și țaranu 'nțelenește,
 Îl usucă și-l stîrpește,
 Stinge neamul d'ori-ce floare,
 Suge sucul din livede:
 Fruct, legumă, abia vede
 Muncitorul cu sudoare.
 Astea toți le știu prea bine,
 Dar măceșu-i mărăcine,
 Știți că nu e de vre-o mană.
 Specula dar întru sine
 Să-și dea nume cu pomană,
 (Ceea ce la dânsul suvenire,
 Va să zică pomenire).
 Zise dar că e de vița
 Trandafirilor faimoși,
 Să se bucure lelița
 Și flăcăii năzuroși,
 Îngâmfat d'a lui mărire,
 Ca un semn de nobilime
 Că se trage de la noadă

Și că simte, pătimește,
 La folos obștesc gândește,
 Își puse ș'un of în coadă
 Nodorosul mărăcine
 Și crezu că-i stă prea bine.
 Of! încoace, of! încolo,
 Of! grădina răsuna,
 Floricele curioase
 Una p'alta se 'ntreba.
 — Trandafir să fie, lele?
 — Nu e trandafir, surato,
 — Vai de noi de floricele!
 — Ce-o mai fi de noi, cumnato!
 — E măceș lua-l'ar naiba,
 Viorelele strigară,
 E semn rău că scaiul, sgaiba,
 E sălbătecia 'n țară.
 — «Surori bune, dumneavoastră
 Nu vă temeți, surățele:
 Rugii, noi, din firea noastră,
 Și noi facem floricele!
 Sânt d'o lege 'n astă țară
 De Domnul blagoslovită,
 La spor mare vă invită
 Vița mea de din afară
 — Măi măceșe, măi măceșe,
 Măi spioane, măi ploscașe,
 Dă-ne pace și te cară,
 Du-te dracului din țară.
 Ești un proklet mărăcine,
 Nu ne aduci tu vre-un bine
 Pirul ăla e rea piază!
 Unde-apucă de 'ncuibază
 Bagă nasul, sfredelește,

Sapă locul, găurește,
 Dă-ne pace și te cară,
 Du-te dracului din țară!»
 Intr'acestea, iată vine
 Grădinarul, să așeze
 Binișor pe mărăcine
 Și 'ntre flori săl încuibeze,
 —«Nene, tată, grădinare,
 Ea gândește-te mai bine.
 La primejdia cea mare
 Ce-o să faci c'un mărăcine?»
 Floricelele strigară
 Și fierbinte se rugară:
 Ia astupă acea groapă!
 Vin'mai bine de ne-adapă.
 Dă la cioare pe roșcatul!
 Că ai să ne tragi păcatul!
 —«N'auziți? Tacă-vă gura!»
 Strigă omul supărat,
 Mie'mi trebuie răsura:
 Voi nu știți a ține sfat,
 E obrăznicie mare
 Să'mi ziceți curat și-anume;
 «Groap'astupă, grădinare,
 «Dă la dracul pe roșcatul!»
 Mie rușine și de lume
 Să-mi strigați că trag păcatul
 Când eu iarna, toată vara,
 Zi și noapte asudez
 Să v'adăp, să vă lucrez,
 Cât m'a obosit povara.
 Eu voesc obștescul bine
 Ș'a grădinei avuție;
 Eu știu și din mărăcine

Să scot flori cu măestrie !
 Altoi-voi eu răsură
 Tot cu roze franțuzești,
 Trandafiri împărătești,
 Să vă tacă vouă gura ! »
 — « Nene, tată, grădinare,
 Vezi primejdia cea mare,
 D'ar fi trandafir tot merge,
 Ci vedem ghimpoase verge
 Ș'acel of grozav din coadă
 Ce cu trandafiri se 'noadă !
 Tot mai multe știe satul ;
 E sentimental spurcatul
 Ș'oftătura lui rău pute
 Co'm merge din bute 'n bute.
 Nu vezi pirul ce neaduce ?
 N'ar mai apuca s'apuce !
 E o proastă buruiană,
 Și se 'ntinde pe poiană,
 Se prăsește în grădină,
 Ne stinge din rădăcină !
 Ce-ți vine cu avuția ?
 Lasă'ncolo măestria,
 Curcitura, altoirea,
 Că tot lucru 'și are firea :
 Măceșul e mărăcine
 Ciomăgos și plin de spine ;
 Floarea este iarăși floare,
 Că dă spirt, iar nu duhoare,
 Pune-o în piept, la cap, pe masă ;
 Mărăcini nu pune 'n casă.
 Vorba, știi dela părinți,
 Lacrime vărsăm fierbieți,
 Noi știm râvna înfocată,

Știm sudoarea lăudată ;
 Prețuim știința mare,
 Nene, tată, grădinare ;
 Că măceșul e ispită,
 E sămânță de gâlceavă,
 De odihna cumplită :
 Vai de noi și d'a ta slavă !
 Țipă-l peste gard afară,
 Meargă dracului din țară,
 — «Florilor, tăceți acolo,
 Că vă dau cu sapa 'n cap.
 Am făcut odată groapă
 Și-acum cinstea voiu să-mi scap
 Ce-am făcut nu se desface ;
 Pân'acum nu s'a mai dat
 Grădinar să ceară sfat
 Dela flori. Și dați-mi pace !»

Grădinarul ostenit
 De atâta gură multă,
 Sapa ia, nu mai ascultă,
 Și s'apucă de sădit,
 Când tot vântul de apus
 Face-o vijelie mare,
 Un vârtej rotează tare,
 Și măceșul sboară sus !
 Peste cap ți-l învârtește
 Amețit ți-l răsucește,
 În bucăți îl împărțește
 Și la dracul ți-l trănestește...
 Și'n grădină pace bună,
 Grădinarul flori adună :
 Unul sudă și lucrează,
 Altul câmpul însmătează,

Unul sapă și plivește,
Altul fructul însutește.

Grădinare, grădinare,
Vezi de pir a te feri,
Că îți face muncă mare ;
Fugi de *of* cât vei trăi.
Florilor luați aminte :
Flori nevinovate fiți !
Nu prea cereți iar cuvinte,
Că nu toate neneriți !

I. HELIADE R.

Un bulbuc.

Un bulbuc foarte umflat
Se ducea odinioară
Pe-un părâu cam turburat.
Măreț, plin de îngâmfare
Că, cu dânsul nu se poate
Nime altul compara
Din toți câți pe părâu gloate
Din spume se sfărma.

În al său drum întâlnește,
Pe un alt bulbuc mai mic,
Cu dispreț la el privește
Socotindu-l de nimic ;
Și c'un ton lăudător
Ii zice : urmează-mi mie,
Nu fi așa temător,
Ai curagiu, ai bărbăție !

Eu aş merge dar nu pot,
 Şi chiar de-aşi putea nu vreu;
 Lumea-i plină peste tot
 De primejdii şi de rău.

La acest răspuns îi zice:
 Te cunosc că eşti fricos,
 Vei vedea, eu mă voi duce
 Eată'n drumu-mi glorios.
 Nu-s primejdii pentru mine
 La toate mă'npotrivesc
 Pentru unii sunt ca tine,
 Iar de mine se feresc.

Bine mi-ar părea şi mie
 Dar de câţi am auzit
 Că cu-această sumeţie
 Nimica n'au isprăvit.

Şi aşa s'a întâmplat
 Căci departe n'a ajuns,
 Un scai foarte ne'nsemnat,
 De pe lume l'a răpus.

G. NICOLEANU.

Greerile şi Furnica.

Furnica laborioasă
 Vara toată a lucrat,
 Şi provizie mănoasă
 Pentru iarn'a adunat,

Greerul în nepăsare
 Pe frumoase noţi de Maiu
 O ducea într'o cântare,
 Dulce ca şoptiri din raiu,

La a stelelor lumină,
Pe când greerul cânta
Furnica a sa vecină,
Cu plăcere asculta.

Vara trece eara vine,
Și natura s'a 'ntristat;
S'au dus nopțile senine,
Arborii s'au scuturat.

Greerul nu mai găsește
Cu 'nlesnire hrana sa;
Cântecul îi amortește,
Viața începe a'l apăsa.

Furnica, care îl vede,
Pricepe de ce e trist,
Fără un minut a perde,
Aleargă l'al său artist;

Impărțind pe jumătate
Provizia ce avea:
«Am venit să-ți plătesc, frate
«Zice, datoria mea;

Cu cântarea ta duioasă
Vara mult m'ai dezmerdat;
Ascultându-te voioasă
Pentru doi eu am lucrat.

Câți la bine ne convine,
Să 'nvățăm a'i respecta;
A lucra e-o datorie;
O vocare a cânta.

G. CREȚIANU.

Lupul și Vulpea.

Niște câini la cășărie
 Au făcut o cumetrie,
 Unde iată c'a venit
 Și un lup, dar nepoftit ;
 Atunci câinii toți văzându-l,
 Sar pe dânsul și bușindu-l,
 Într'atâta mi l-au smult,
 Pân' și-urechile i-au rupt,
 Și la urmă când scăpă
 O vulpe mi-l întrebă :
 — «Măi cumetre, ce-ai pățit,
 «Parcă ești cam amețit?»
 — «Ia fusei la cășărie
 «Poftit la o cumetrie
 «Ș'ospătai așa de tare,
 «De-abia umblu pe cărare».
 — «Adevăr! de pe urechi,
 «Cred c'ai supt la vinuri vechi:
 «Și pe păr îți dau banat
 «Că tu chiar ai și jucat!»

* * *

Unde știi tu tare bine
 Că nu-i locul pentru tine,
 Nu te du, de nu vroești
 Ca și lupul s'o pățești.

G. NIKITAKI.

Calul și Călărețul.

Un călăreț oarecare avea un cal învățat,
 Atâta de minunat,
 Că făr' a clăti cu frâul, orice el îi porunceă,
 Calul toate le făcea.
 Deci, după așa cercare,
 Călărețul socotise de tot netrebuitoare,
 Pentru un cal ca acesta căpețală sau zebală,
 Și scoțându-i din cap frâul au eșit la câmp afară.
 Iar calul îndată ce pricepu,
 A stăpânului greșală și că slobod l'au lăsat,
 Mai întâiu el încăpu
 Să stea gata de sburat,
 Să meargă mai îngâmfat;
 Apoi capul rădicând,
 Cu nările șuerând,
 Și din coamă scuturând
 A început mai repede să pășască,
 Făr a aștepta stăpânul să-i poruncească.
 Și în sfârșit, văzând că nu poate să-l poprească,
 S'a aprins sângele ntr'însul, ochii lui s'au înfocat
 Și la fugă a plecat.
 Aleargă pe câmpul neted, zvârle, se aruncă iute,
 De-a stăpânului poruncă nici nu vrea să mai asculte,
 Care în zadar vrea iarăși cu grijă și cu sfială
 Să-i pue în bot zăbală.
 Dar calul mai rău se 'ntărătă, și-l trânteste din spinare,
 Și apoi singur ca vântul, făr' cea mai mică sfială,
 Fuge peste deal în pripă;
 Și a se popri nu poate, până ce-a căzut în râpă,
 Și de moarte s'a stălcit.
 Deci călărețul, aflând de moartea calului său,
 Amar l'a bocit
 Plângând

Și zicând:

Iubite cal, eu sunt vina acestui sfârșit al tău,
Căci să nu fi scos eu frâul și zăbala dela tine,
Și tu nu pierdeai vieața, și nici mă stâlceai pe mine.

Oricât de bună să fie libertatea mult dorită,
Dar este de stricăciune,
Populului ce o are, când nu este îngrădită,
Cu așezămături bune.

C. STAMATI.

Mielul si Oaia.

Uită-te mamă, ce nedreptate
Ce păstor lacom mai avem noi,
A lui cruzime și răutate
O să stârpească bieteles oi.

Ți-au luat lâna, te despoiară;
Mi-au răpit hrana fără cuvânt,
Cu măcelarul făcu'nvoială
Să ne tot vândă pe rând pe rând.

* * *

Așa-i copile, așa-i în lume!
Cine nu este astăzi păstor,
Cine nu poate să-și deie nume
De casap mârșav, d'asupritor
Acela pierе
De multe rele.

N ISTRATI

**Oh! vedem că s'a întors
S'a întors lumea pe dos!**

Cine ar fi putut să creadă c'un venetic rapagar,
Grecoteiu năuc ca vita, un cârpaciu de cojocar,
Coperiți de fapte rele, oploșindu-se la Ruși
Și d'acolo după vreme furișindu-se la Huși,
Va ajunge să se 'nsoare ca să fie paravan,
Unui sufletesc părinte, când se culcă în Divan.
Că acest năuc în urmă se va face volintir
Să buzunărească turcii, umblând după chilipir,
Ș'apoi iar la ruși să scape să lase pe Ipsilant
Și din volintir s'ajungă a se schimba în pisalt
Iar astăzi să protesteze și el și feciorul său
Că au fost și sunt din talpă, turcești partizani mereu.
Să lăsăm pe tată acuma căci îi scrie foarte avan
In tragedia Moldovei de poetul Beldiman,
Să venim la omul zilei, făt frumosul fecioraș
Care cât de colo pute că-i fiu de volintiraș.
Tată are și iar n'are, sau mai bine 'i din doi tați,
Unu'i cleric, unui laic, amândoi duoi desfrânați.
Un Narcis slut cât se poate, un Adonis figurat,
Care tot stând la oglindă de dânsul s'a încântat,
Și ades închis în casă la oglindă precum spun,
Singur vorbește cu sine, dând din mâni ca un nebun.
Vrea pe ritorul să facă și face pe Don-Chișot,
Vrea pe unul brav să facă și face pe un netot.

**Dă-mi Doamne ce n'am gândit
Să mă mir ce m'a găsit.**

Este un proverb de samă, un proverb adevărat
Pe care'l vedem acum foarte bine aplicat.
Clericul cu influență, ruda'n slujbă își a pus

Dintr'untâiu deocamdată la tribunalul de Huși.
 Acolo mâncând bătae, căci era prea ciocârlan
 Târziu clericul putură ca să-l vâre la Divan.
 Aici iar tot în nădejdea acelor doi tați ai lui
 A făcut un scandal mare ș'a rămas cu pofta în cuiu.
 Pe urmă cei plesni 'n minte că avocat s'a făcut
 Dar văzând însuși cu ochii câte pricini a pierdut,
 A făcut pe dracu'n patru, în cel mai adânc mister
 Și clericul chiar pe coate la suit la minister.

Aici ce face ce drege, cum dă prileje de răs
 Cum ades în îngâmfare face și pricini de plâns,
 Cătu-i de ridicol și cătu-i de pedantesc
 Il știu cu toții acuma, căci cu toții îl privesc,
 Nu trebuie să-l mai numesc.

De vreme ce are scaun și în Divanul ad-hoc,
 Care fată legi în țară, căzând chiar hodoronc tronc,
 Unde toți cățeii astăzi sau strâns și s'au adunat
 De fac tumbe, marafeturi pentru ceva de mâncat. ¹⁾

La o mumă

Măicuță, măicuță,
 De ce tremuri și suspini?
 Al tău dor nu-i cu putință
 Ca să-l vindeci, să-l alini?

¹⁾ Aceste două bucăți de versuri ca și cele alte două următoare mi-au fost procurate în manuscris original prin bună voința d-lui dr. C. Istrati ca lucrări inedite ale fabulistului N. Istrati; de aceea le-am și adaus la urma fabulelor.

Nu privești pe alte mume
Cum se încântă d'ai lor fii,
Pentru ce numai în lume
Amărâtă tu să fii ?

Spune-mi tristă mămulită
Ce te doare ? de ce plângi ?
De ce astă suferință
Nu voești ca s'o învingi ?

Pentru ce cu întristare
Ne privești pe noi pe toți ?
De ce fața ta se pare
Ca o pânză de pe morți ?

De cumva te silnicește,
Te înspăimântă vr'un vrăjmaș,
De cumva te asuprește
Vre-un dușman pățimaș.

N'ai tu fii să lecuiască
Ale tale crunte rane ?
Și chiar să se jertfească,
Să te scape de dușmani ?

Fii mei oh ! știți prea bine
Că de mult sunt reslețiți,
Că n'au rămas lângă mine
Decât cei mai asupriți.

Conversație între bonjuriști.

Leonida

Dit moa mon șer ami
 oare Ghica va veni
 Cu proiectul de unire
 pentru nouă chilipire
 Ca să intrăm prin tribunale
 după strâns multe parale
 Par'că Domnul Caimacan
 n'a spart gașca din Divan
 Unde'n tumbe de maimuți
 preșcuesc la părăluți,
 Crezând sura drept un joc
 sau romanț de Poldicoc.

Jean

Se possibl me sandute
 vremea noastră a trecut,
 Că cu turcii și cu nemții
 nu stăm bine noi băeții.

Leonida

Nu voilà dans son servis
 Sacristi parcă'i un vis.

Manolache

Dragi copii cu lungi bărbuțe
 cu dulci brațe de onor
 Faceți tumbe de maimuțe
 pentru a patriei amor.

Lumea 'ntreagă însă știe
 ce odoare voi sunteți.
 Vreți cu-a voastre dibăcie
 pungulița s'o umpleți.

Ghica vodă a fost găină
 și cu bonjurii ai săi pui
 Care scarmână 'n pungă plină
 ori și 'n care slujbă 'i pui.

Șapte ani în astă țară
 cloncăitor pe cuibari
 'Și-au tot dat din cuib afară
 zi pe zi pantalonari,

Încât astăzi din păcate
 orișunde te 'nvârtești,
 Vezi că toate sunt scurmate
 de-a lor unghii bonjurești.

De te duci prin tribunale
 unde Ghica 'i-au ținut
 Se 'nțelege pe ce cale
 Lor tului le-au crescut.

De te duci pe la dughene
 la zarafi, la croitori,
 Le vezi urmele de pene
 că 's a Ghicai puișori.

TABLA MATERIILOR

	Pag.
1. Definițiunea Fabulei	3
2. Originea și istoricul fabulei	11
Fabula română	33
Fabule din <i>D. Țichindeal</i>	61
» » <i>Ioan Tomici</i>	64
» » <i>G. Asaki</i>	65
» » <i>A. Pann</i>	75
» » <i>G. Săulescu</i>	77
» » <i>Al. Donici</i>	79
» » <i>G. Țăut</i>	90
» » <i>C. V. Carp</i>	92
» » <i>G. Sion</i>	98
» » <i>G. Baronzi</i>	100
» » <i>Gr. Alexandrescu</i>	103
» » <i>D. Raletii</i>	119
» » <i>C. Bălăcescu</i>	120
» » <i>D. Bolintineanu</i>	123
» » <i>I. Heliade R.</i>	124
» » <i>G. Nicoleanu</i>	132
» » <i>G. Crețianu</i>	133
» » <i>G. Nikitaki</i>	135
» » <i>C. Stamati</i>	136
» » <i>N. Istrati</i>	137

